

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 24.3.2021 r.
COM(2021) 142 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Strategia UE na rzecz praw dziecka

Potrzebujemy strategii uwzględniającej wszystkie dzieci i wspomagającej dzieci wymagające szczególnego traktowania, a także strategii promującej i wspierającej nasze prawo do udziału w podejmowaniu decyzji, które nas dotyczą. Ponieważ decyzje dotyczące dzieci nie powinny być podejmowane bez dzieci. Nadszedł czas na normalizację udziału dzieci.

(Konkluzje dzieci, 13. Europejskie forum na rzecz praw dziecka, 2020 r.).

Wprowadzenie

Prawa dziecka to prawa człowieka. Każde dziecko w Europie, każde dziecko na świecie powinno korzystać z tych samych praw i móc żyć swobodnie, nie doświadczając jakiegokolwiek dyskryminacji, obwiniania lub zastraszania.

Jest to imperatyw społeczny, moralny i humanitarny, od którego zależy życie dzieci – stanowiących prawie jedną piątą osób zamieszkałych w UE¹ i jedną trzecią ludności na świecie², ale także życie ogółu społeczeństwa. Chodzi o umożliwienie wszystkim dzieciom wykorzystywania swojego potencjału i odgrywania wiodącej roli w społeczeństwie: czy to w walce o sprawiedliwość i równość, w umacnianiu demokracji czy w stymulowaniu dwójakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej.

Z tego powodu **ochrona i propagowanie praw dziecka jest jednym z głównych celów działań Unii Europejskiej** w kraju i za granicą³. Jest to zapisane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej⁴, która gwarantuje ochronę praw dziecka przy wdrażaniu prawa Unii. Obejmuje ona wszystkie obszary polityki i stanowi część głównych priorytetów Komisji Europejskiej określonych w wytycznych politycznych przewodniczącej Ursuli von der Leyen⁵.

Nadrzędnym celem niniejszej strategii jest zapewnienie dzieciom w Unii Europejskiej i na całym świecie możliwie najlepszego życia. W strategii odzwierciedlono prawa i rolę dzieci w naszym społeczeństwie. Dzieci inspirują i odgrywają wiodącą rolę w podnoszeniu świadomości na temat kryzysu związanego ze środowiskiem naturalnym oraz zmianą klimatu, dyskryminacji i niesprawiedliwości. To obywatele i liderzy współczesnego, jak i przyszłego świata. Strategia ma na celu wypełnienie naszej wspólnej odpowiedzialności i połączenie sił, aby zapewnić poszanowanie, ochronę i przestrzeganie praw każdego dziecka, a także budować wraz z dziećmi zdrowsze, odporne, sprawiedliwsze i równe społeczeństwa dla wszystkich.

Naszym działaniom w tym obszarze nadal przyświeca Konwencja o prawach dziecka⁶, którą ratyfikowały wszystkie państwa członkowskie UE. W ciągu 30 lat od jej wejścia w życie poczyniono znaczne postępy, a dzieci są coraz częściej uznawane za osoby posiadające własny zbiór praw.

¹ Dziecko to osoba poniżej 18 roku życia. Dane dotyczące ludności. [[yth_demo_010](#)], [[yth_demo_020](#)], Eurostat, 2020 r.

² Sytuacja demograficzna. [Tabele statystyczne „Sytuacja dzieci na świecie 2019 r.”, UNICEF](#)

³ W art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) ustanowiono cel UE polegający na wspieraniu ochrony praw dziecka. Art. 3 ust. 5 TUE stanowi, że w stosunkach zewnętrznych Unia „przyczynia się do (...) ochrony praw człowieka, w szczególności praw dziecka”.

⁴ [Karta praw podstawowych Unii Europejskiej](#), 2012/C 326/02

⁵ [Unia, która mierzy wyżej. Mój program dla Europy. Kandydatka na przewodniczącą Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen. Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej \(2019–2024\)](#)

⁶ [Konwencja o prawach dziecka](#), Organizacja Narodów Zjednoczonych, 1989 r.

Konwencja uznaje prawo wszystkich dzieci do możliwie najlepszego startu w życiu, do szczęśliwego i zdrowego dorastania oraz do pełnego rozwoju swojego potencjału. Obejmuje to prawo do życia na czystej i zdrowej planecie, w ochronnym i opiekuńczym środowisku, do relaksu, zabawy i czerpania radości z działalności kulturalnej i artystycznej, a także do korzystania ze środowiska naturalnego i jego poszanowania. Niezbędne wsparcie należy zagwarantować również rodzinom i społecznościom, aby mogły one zapewnić dobrobyt i rozwój dzieci.

Nigdy dotąd dzieci w całej UE nie korzystały z tylu praw, możliwości i z takiego bezpieczeństwa, z jakiego korzystają dzisiaj. Jest to w szczególności zasługą działań politycznych, ustawodawstwa i finansowania UE w ostatnim dziesięcioleciu, przy współdziałaniu państw członkowskich. W ostatnich dekadach Komisja przedstawiła znaczące inicjatywy, które koncentrowały się na zwalczaniu handlu dziećmi, niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci, poszukiwaniu zaginionych dzieci oraz propagowaniu systemów wymiaru sprawiedliwości przyjaznych dziecku. Opracowaliśmy przepisy korzystne dla dzieci i uwzględniliśmy je w polityce azylowej i migracyjnej oraz w prawie dotyczącym azylu i migracji. Zintensyfikowaliśmy wysiłki na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa dzieci w internecie oraz dalszej walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Kamieniem milowym w obszarze praw dziecka na świecie były zmienione wytyczne UE z 2017 r. w sprawie propagowania i ochrony praw dziecka oraz towarzyszące im liczne programy humanitarne i rozwojowe promujące prawo do zdrowia i nauki. Inicjatywy te w znacznym stopniu przyczyniły się do poprawy jakości życia dzieci w UE i konkretnego respektowania ich praw.

Postęp ten był trudny do osiągnięcia, sukcesów nie należy uznawać go oczywiste. Nadszedł czas, by wykorzystać te wysiłki, zmierzyć się z utrzymującymi i wyłaniającymi się wyzwaniami oraz opracować kompleksową strategię ochrony i promowania praw dziecka w dzisiejszym świecie, który nieustannie się zmienia.

Nadal zbyt często notuje się przypadki poważnego i regularnego naruszenia praw dziecka. Dzieci nadal padają ofiarą różnych form przemocy; są ofiarami wykluczenia społeczno-ekonomicznego i dyskryminacji, w szczególności ze względu na płeć, orientację seksualną, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię, wyznanie, niepełnosprawność – swoją lub rodziców. Obawy dzieci nie są wystarczająco wysłuchiwanie, a ich poglądów często nie uwzględnia się w sprawach, które są dla nich ważne.

Pandemia COVID-19 pogłębiła istniejące wyzwania i nierówności oraz stworzyła nowe. Dzieci są narażone na nasiloną przemoc domową oraz niegodziwe traktowanie i wykorzystywanie w internecie oraz cyberprzemoc⁷. W sieci udostępnia się więcej materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych⁸. Występują opóźnienia w procedurach, takich jak procedury azylowe lub łączenia rodzin. Przejście na zdalne uczenie się w sposób nieproporcjonalny dotknęło bardzo małe dzieci, dzieci o specjalnych potrzebach, żyjące w ubóstwie, w społecznościach marginalizowanych, takie jak dzieci romskie, oraz na obszarach oddalonych i wiejskich, które nie mają dostępu do internetu i sprzętu informatycznego. Wiele dzieci straciło najbardziej odżywczy dzienny posiłek, a także dostęp do usług świadczonych przez szkoły. Pandemia wywarła również silny

⁷ [*How children \(10-18\) experienced online risks during the COVID-19 lockdown in spring 2020 \[Zagrożenia w internecie, z którymi zetknęły się dzieci \(w wieku 10–18 lat\) podczas zamknięcia związanego z COVID-19 wiosną 2020 r.\]*](#), JRC, Komisja Europejska, 2020 r.

⁸ [*Exploiting Isolation: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic \[Wykorzystywanie izolacji: sprawcy i ofiary niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych w internecie podczas pandemii COVID-19\]*](#), Europol, 2020 r.

wpływ na zdrowie psychiczne dzieci, coraz częściej pojawiają się doniesienia o narastających lękach, stresie i samotności. Wiele z nich nie może uczestniczyć w zajęciach sportowych, rekreacyjnych, artystycznych i kulturalnych, które mają zasadnicze znaczenie dla ich rozwoju i dobrostanu.

UE potrzebuje nowego, kompleksowego podejścia, odzwierciedlającego nowe realia i utrzymujące się wyzwania. Przyjmując pierwszą kompleksową strategię na rzecz praw dziecka, Komisja zobowiązuje się do priorytetowego potraktowania dzieci i ich dobra w strategiach politycznych UE, podejmując stosowne działania wewnętrzne i zewnętrzne oraz przestrzegając zasady pomocniczości. Niniejsza strategia ma na celu połączenie wszystkich nowych i istniejących unijnych instrumentów ustawodawczych, politycznych i finansowych w jednych kompleksowych ramach.

Zaproponowano w niej szereg ukierunkowanych działań w **sześciu obszarach tematycznych**, z których każdy określa priorytety działań UE w nadchodzących latach. Uzupełnieniem będzie wzmocnione **uwzględnianie problematyki praw dziecka** we wszystkich odnośnych politykach UE. Należycie uwzględniono szczególne potrzeby niektórych grup dzieci, w tym dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji pod wieloma, różnymi względami i dzieci doświadczających dyskryminacji krzyżowej.

Strategia opiera się na wcześniejszych komunikatach Komisji w sprawie praw dziecka⁹ oraz na istniejących ramach prawnych i politycznych¹⁰. Przyczynia się również do osiągnięcia celów Europejskiego filaru praw socjalnych¹¹. Strategia ma swoje umocowanie w Konwencji o prawach dziecka i jej trzech protokołach fakultatywnych, oraz w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych¹². Strategia będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych¹³. Ponadto jest ona powiązana ze standardami Rady Europy w zakresie praw dziecka, a także ze strategią na rzecz praw dziecka (2016–2021)¹⁴.

Strategia opiera się na merytorycznym wkładzie ze strony Parlamentu Europejskiego¹⁵, państw członkowskich, organizacji praw dziecka, innych zainteresowanych stron i osób fizycznych, zgromadzonym na etapie przygotowawczym, w tym w ramach otwartych konsultacji publicznych¹⁶ i Europejskiego forum na rzecz praw dziecka 2020¹⁷.

Strategia została opracowana **dla dzieci i wspólnie z dziećmi**. Przy opracowywaniu strategii uwzględniono **poglądy i sugestie ponad 10 000 dzieci**¹⁸. Dzieci były również zaangażowane

⁹ [W kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka](#), COM(2006) 367 i [Agenda UE na rzecz praw dziecka](#), COM(2011) 60

¹⁰ Zob. załącznik 2 – Prawa dziecka – dorobek prawny i polityka UE

¹¹ [20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych](#)

¹² [Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych](#), Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2006 r.

¹³ [Cele zrównoważonego rozwoju ONZ: Agenda 2030](#). Zob. załącznik 1: tabela porównawcza wyszczególniająca odpowiednie prawa zapisane w Karcie praw podstawowych UE, Konwencji ONZ o prawach dziecka oraz celach i założeniach zrównoważonego rozwoju ONZ, chronione i promowane w ramach działań przewidzianych w niniejszej strategii.

¹⁴ [Strategia Rady Europy na rzecz praw dziecka](#) (2016–2021). Rada Europy przygotowuje również przyszłe ramy strategiczne na lata 2022–2027.

¹⁵ Parlament Europejski [Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie praw dziecka z okazji 30. rocznicy przyjęcia Konwencji ONZ o prawach dziecka](#) (2019/2876(RSP)) – [Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie praw dziecka w świetle strategii UE na rzecz praw dziecka](#) (2021/2523(RSP))

¹⁶ [Summary report of the open public consultation to the EU Strategy on the Rights of the Child \[Sprawozdanie podsumowujące otwarte konsultacje publiczne na temat strategii UE na rzecz praw dziecka\]](#), 2021 r.

¹⁷ [13. Europejskie forum na rzecz praw dziecka](#), 2020 r.

¹⁸ UNICEF, Eurochild, Save the Children, Child Fund Alliance, World Vision: [Our Europe, Our Rights, Our Future \[„Nasza Europa. Nasze prawa. Nasza przyszłość”\]](#). – SOS Wioski Dziecięce, konsultacje z dziećmi [objętymi opieką rezydencjalną](#) oraz [korzystającymi ze świadczeń wzmacniających rodzinę](#) i [sprawozdanie podsumowujące](#), Defence for Children International, Terre des Hommes i partnerzy.

w przygotowanie wersji przyjaznej dla dzieci¹⁹. Stanowi to nowy rozdział i ważny krok dla UE w kierunku rzeczywistego udziału dzieci w procesach decyzyjnych.

1. Uczestnictwo w życiu politycznym i demokratycznym: UE, która umacnia dzieci, aby stały się aktywnymi obywatelami i członkami demokratycznych społeczeństw

„Jeśli nie my, to kto?” (Chłopiec, 16 lat, 13. Europejskie forum na rzecz praw dziecka, 2020 r.)

Widok młodych ludzi na ulicach na całym świecie wzywających do działań w związku ze zmianą klimatu lub występujących w roli obrońców praw dziecka²⁰ świadczy o tym, że dzieci są aktywnymi obywatelami i **inicjatorami zmian**. Wprawdzie w większości państw członkowskich UE dzieci nie mają prawa do głosowania do 18. roku życia, jednak mimo to mają one prawo do aktywnego uczestnictwa w życiu demokratycznych społeczeństw. Dzieci mogą pomagać w kształtowaniu, realizowaniu i ocenianiu priorytetów politycznych.

Istnieją pozytywne przykłady promowania znaczącego udziału dzieci przez rządy na różnych szczeblach i organy publiczne, co prowadzi do rzeczywistego wpływu na decyzje podejmowane w sferze publicznej²¹. Na szczeblu UE wymienić można dialog UE z młodzieżą²² i Kącik edukacyjny²³.

Niemniej jednak **zbyt wiele dzieci nie odczuwa, iż ich zdanie jest wystarczająco uwzględniane w procesie podejmowania decyzji**²⁴. Wyzwania wiążą się ze stereotypami i przekonaniem, że udział dzieci jest trudny, kosztowny, wymaga zasobów i wiedzy fachowej. Aspiracje chłopców i dziewcząt są ograniczane w szczególności przez stereotypy dotyczące płci, które tworzą bariery w ich uczestnictwie w życiu społecznym i odbijają się na wyborach życiowych. Podczas gdy większość dzieci zdaje się być świadoma swoich praw, jedynie jedna czwarta uważa, że ich prawa są szanowane przez całe społeczeństwo²⁵. Ma to negatywny wpływ na uczestnictwo dzieci w życiu szkolnym, udział w sporcie, kulturze i innych zajęciach rekreacyjnych, w systemach wymiaru sprawiedliwości i migracji lub w sektorze opieki zdrowotnej, a także w życiu rodzinnym.

Dlatego UE powinna promować i zwiększać **inkluzywny i systemowy udział dzieci na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym**. Będzie to odbywać się za pośrednictwem nowej **platformy UE na rzecz udziału dzieci**, która zostanie ustanowiona we współpracy z Parlamentem Europejskim i organizacjami praw dziecka w celu zapewnienia większego zaangażowania dzieci w proces decyzyjny. Doskonałą okazję do zaangażowania dzieci w działania stanowi również konferencja w sprawie przyszłości Europy.

Komisja będzie również pomagać dzieciom, specjalistom pracującym z dziećmi i na ich rzecz, mediom, społeczeństwu, politykom i decydentom w podnoszeniu świadomości na

¹⁹ [Strategia UE na rzecz praw dziecka: wersje przyjazne dzieciom](#)

²⁰ [Report of the 2018 Day of General Discussion on Protecting and Empowering Children as Human Rights Defenders \[Sprawozdanie z 2018 r. w sprawie Dnia Ogólnej Dyskusji na temat ochrony i upodmiotowienia dzieci jako obrońców praw człowieka\]](#), Komitet Praw Dziecka, 2018 r.; [Implementation Guide on the Rights of Child Human Rights Defenders \[Przewodnik wdrażania praw dzieci będących obrońcami praw człowieka\]](#), Child Rights Connect, 2020 r.

²¹ [Study on child participation in EU political and democratic life \[Badanie na temat udziału dzieci w życiu politycznym i demokratycznym UE\]](#), Komisja Europejska, 2021 r. i jego [dostępna wersja](#)

²² [Dialog UE z młodzieżą](#) (w wieku 16–30 lat)

²³ [Kącik edukacyjny](#)

²⁴ [Europe Kids Want survey, Sharing the view of children and young people across Europe \[Badanie „Europa, jakiej chcą dzieci”\]. Wymiana poglądów dzieci i młodzieży w całej Europie](#), UNICEF i Eurochild, 2019 r.

²⁵ [Our Europe. Our Rights. Our Future \[Nasza Europa. Nasze prawa. Nasza przyszłość\]](#), op. cit.

temat praw dziecka oraz w zapewnianiu prawa dziecka do bycia wysłuchanym. Będzie również promować znaczący i pluralistyczny udział dzieci w procesie kształtowania polityki przez instytucje europejskie i agencje UE, w szczególności prowadząc konsultacje dotyczące dzieci, w stosownych przypadkach.

Główne działania Komisji Europejskiej:

- ustanowienie, wspólnie z Parlamentem Europejskim i organizacjami praw dziecka, platformy UE na rzecz udziału dzieci celem połączenia istniejących mechanizmów uczestnictwa dzieci na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym oraz włączenia dzieci w procesy decyzyjne na szczeblu UE;
- stworzenie przestrzeni dla dzieci, aby stały się aktywnymi uczestnikami Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu poprzez deklaracje lub przyjęcie roli ambasadorów paktu. Angażując szkoły w edukację w zakresie zrównoważonego klimatu, energii i środowiska, koalicja na rzecz edukacji dla klimatu pomoże dzieciom przyjąć rolę inicjatorów zmian we wdrażaniu Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu i Europejskiego Zielonego Ładu²⁶;
- opracowanie i promowanie dostępnych, cyfrowych i przyjaznych dzieciom wersji i formatów Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i innych kluczowych instrumentów UE;
- opracowanie i promowanie wytycznych dotyczących używania języka przyjaznego dzieciom w dokumentach oraz podczas wydarzeń i spotkań z udziałem dzieci;
- włączenie dzieci do Forum Praw Podstawowych Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) i konferencji w sprawie przyszłości Europy;
- przeprowadzanie konsultacji na temat odpowiednich inicjatyw dotyczących dzieci w przyszłości;
- poszerzenie wiedzy fachowej i praktycznej pracowników Komisji i personelu agencji UE w zakresie uczestnictwa dzieci, w tym w zakresie polityki ochrony i zabezpieczania dzieci.

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- ustanowienia, udoskonalenia i zapewnienia odpowiednich zasobów na potrzeby nowych i istniejących mechanizmów uczestnictwa dzieci na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, w tym za pośrednictwem narzędzia Rady Europy służącego do oceny uczestnictwa dzieci²⁷;
- zwiększania wśród osób pracujących z dziećmi i na rzecz dzieci świadomości i wiedzy na temat praw dziecka, za pośrednictwem kampanii uświadamiających i działań szkoleniowych;
- wzmocnienia edukacji w zakresie obywatelstwa, równości i uczestnictwa w procesach demokratycznych w programach nauczania na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym;
- wspierania szkół w ich wysiłkach na rzecz zaangażowania uczniów w codzienne życie szkoły i podejmowanie decyzji w szkole.

²⁶ [Europejski Zielony Ład](#)

²⁷ [Child Participation Assessment Tool \[Narzędzie oceny uczestnictwa dzieci\]](#), Rada Europy

2. Włączenie społeczno-gospodarcze, zdrowie i edukacja: UE, która zwalcza ubóstwo dzieci, promuje integracyjne i przyjazne dzieciom społeczeństwa, systemy opieki zdrowotnej i edukacji

„Myślę, że czasami czuję niepokój. Chciałbym porozmawiać z psychologiem, który doradziłby mi, jak dobrze radzić sobie w różnych sytuacjach”. (Dziecko, Grecja).

„Szkoła pozwala otworzyć się na świat i rozmawiać z ludźmi. Szkoła to życie”. (Dziecko ubiegające się o azyl, Francja).

Każde dziecko ma prawo do odpowiedniego poziomu życia i równych szans, począwszy od najwcześniejszego etapu życia. Wzmocnienie włączenia społeczno-gospodarczego dzieci ma zasadnicze znaczenie dla rozwiązania problemu przenoszenia z pokolenia na pokolenie ubóstwa i niekorzystnego położenia. W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma ochrona socjalna i wsparcie rodzin.

Każde dziecko, niezależnie od pochodzenia i miejsca zamieszkania, ma prawo do najwyższego poziomu opieki zdrowotnej, jaki można osiągnąć, i do wysokiej jakości kształcenia. Niemniej jednak dzieci zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym częściej doświadczają trudności w dostępie do podstawowych usług, w szczególności na obszarach wiejskich, oddalonych oraz o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Europejski filar praw socjalnych²⁸ i zalecenie Komisji z 2013 r. „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”²⁹ to nadal ważne narzędzia w walce na rzecz ograniczania ubóstwa dzieci i poprawy ich dobrostanu. Unijne instrumenty finansowania mają kluczowe znaczenie dla wspierania tych celów polityki. W latach 2021–2027 państwa członkowskie, w których wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dzieci był wyższy niż średnia UE (w latach 2017–2019), będą musiały przeznaczyć 5 % środków z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na zwalczanie ubóstwa dzieci. Również pozostałe państwa członkowskie powinny przekazać na ten cel odpowiednie środki. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) przyczyni się do inwestycji w infrastrukturę, wyposażenie i dostęp do powszechnych usług wysokiej jakości, przy szczególnym uwzględnieniu regionów najuboższych w Unii, w których usługi publiczne są z reguły słabiej rozwinięte. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności pomoże w szybkiej i sprzyjającej włączeniu społecznemu odbudowie po pandemii COVID-19, w tym poprzez promowanie strategii politycznych na rzecz dzieci i młodzieży oraz wzmacnianie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

2.1 Zwalczanie ubóstwa dzieci i wspieranie równości szans

Pomimo ograniczenia tego zjawiska w ostatnich latach w 2019 r. aż 22,2 % dzieci Unii było zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W zależności od państwa członkowskiego zagrożenie ubóstwem dzieci wychowywanych przez jednego rodzica, w rodzinach z trojgiem lub większą liczbą dzieci, mieszkających na obszarach wiejskich i najbardziej oddalonych w UE, ze środowisk migracyjnych lub romskich jest nawet trzykrotnie wyższe niż w przypadku innych dzieci³⁰. Około połowa dzieci, których rodzice mają niski poziom wykształcenia, była zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w porównaniu z mniej niż 10 % dzieci, których rodzice mają wysoki poziom wykształcenia.

²⁸ [20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych](#)

²⁹ [Zalecenie Komisji „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”](#) (2013/112/UE)

³⁰ Wniosek Komisji w sprawie wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu z 2021 r., [Wniosek Komisji w sprawie wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu](#), 2021 r.

Dzieci z rodzin o niskich dochodach są bardziej narażone na poważną deprivację mieszkaniową lub mieszkanie w przeludnionych lokalach oraz na bezdomność.

Przekłada się to na głęboką nierówność szans, która pozostaje problemem dla dzieci nawet w krajach o niskim poziomie ubóstwa i wykluczenia społecznego³¹. Dzieci ze środowisk defaworyzowanych rzadziej niż ich rówieśnicy znajdujący się w korzystniejszej sytuacji osiągają dobre wyniki w szkole, cieszą się dobrym zdrowiem i wykorzystują swój pełny potencjał w późniejszym życiu.

Wszystkie dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami i z grup w niekorzystnej sytuacji, mają równe prawo do tego, aby żyć wraz z rodziną, być częścią społeczności. Zintegrowane systemy ochrony dzieci, w tym skuteczne zapobieganie, wczesna interwencja i wsparcie rodzin, powinny zapewniać dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej lub zagrożonym jej pozbawieniem warunki niezbędne do zapobiegania rozdzielaniu rodzin. Ubóstwo nigdy nie powinno być jedynym powodem umieszczania dzieci w ośrodkach opieki. Należy zapewnić przejście na wysokiej jakości opiekę środowiskową i rodzinną oraz wsparcie procesu dojrzewania do funkcjonowania bez opieki.

W planie działania na rzecz wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych³² Komisja wyznaczyła ambitny cel polegający na zmniejszeniu do 2030 r. liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w UE o co najmniej 15 mln, spośród których co najmniej 5 mln powinny stanowić dzieci. Jednym z jego głównych rezultatów jest wniosek Komisji dotyczący zalecenia Rady w sprawie ustanowienia **europejskiej gwarancji dla dzieci**³³, która uzupełnia niniejszą strategię i w której wzywa się do podjęcia konkretnych działań na rzecz dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. We wniosku zaleca się państwom członkowskim zagwarantowanie dzieciom potrzebującym dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług: wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, kształcenia (w tym działań szkolnych), opieki zdrowotnej, żywienia i mieszkalnictwa.

W ramach **europejskiego semestru** Komisja monitoruje, jak państwa członkowskie radzą sobie z problemem ubóstwa dzieci lub wykluczenia społecznego, proponując w razie potrzeby odpowiednie zalecenia dla poszczególnych krajów. Wzmocniona gwarancja dla młodzieży³⁴ przewiduje, że wszyscy młodzi ludzie od 15 roku życia w terminie czterech miesięcy od uzyskania statusu osoby bezrobotnej lub od zakończenia kształcenia formalnego otrzymują ofertę pracy, dalszego kształcenia, przygotowania zawodowego lub stażu.

Główne działania Komisji Europejskiej:

- ustanowienie **europejskiej gwarancji dla dzieci**;
- zapewnienie komplementarności z **europejską strategią na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami**³⁵ w celu zaspokojenia potrzeb dzieci niepełnosprawnych oraz umożliwienia łatwiejszego dostępu do podstawowych usług i samodzielnego życia.

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- szybkiego przyjęcia w Radzie wniosku Komisji dotyczącego zalecenia Rady w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla młodzieży oraz wdrożenia jego postanowień;
- wdrożenia wzmocnionej gwarancji dla młodzieży i promowania korzystania z gwarancji

³¹ [Combating child poverty: an issue of fundamental rights \[Walka z ubóstwem dzieci: kwestia praw podstawowych\]](#), FRA, 2018 r.

³² [Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych](#), COM(2021) 102 final

³³ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci, COM(2021) 137

³⁴ [Zalecenie Rady w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży](#), (2020/C 372/01)

³⁵ Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030, COM(2021) 101 final

2.2 Zapewnienie wszystkim dzieciom prawa do opieki zdrowotnej

Głównym narzędziem zapobiegania poważnym, zaraźliwym, a czasami śmiertelnym chorobom oraz podstawowym elementem opieki nad dzieckiem są **szczepienia**. Dzięki szeroko zakrojonym szczepieniom wyeliminowano ospę prawdziwą, a Europa stała się wolna od poliomyelitis. Jednak ogniska chorób zwalczanych drogą szczepień nadal występują, ze względu na niewystarczający odsetek wyszczepialności. Ciągłości programów szczepień dziecięcych w Europie zagroziła ponadto pandemia COVID-19. Komisja Europejska i państwa członkowskie UE wspólnie dążą do zwalczania dezinformacji, zwiększenia zaufania do szczepionek i zapewnienia wszystkim równego dostępu do nich.

W 2020 r. w UE u ponad 15 500 dzieci i nastolatków zdiagnozowano nowotwór, a ponad 2 000 młodych pacjentów zmarło z tego powodu. Nowotwór to główna przyczyna zgonów z powodu choroby w wieku powyżej jednego roku. Nawet 30 % dzieci cierpiących na nowotwór odczuwa poważne długotrwałe skutki, a liczba dzieci, które przeżyły chorobę nowotworową, nadal rośnie.

Przyjęcie zdrowego i aktywnego trybu życia w młodym wieku przyczyni się do zmniejszenia ryzyka związanego z nowotworem w późniejszym okresie życia. **Europejski plan walki z rakiem**³⁶ to intensyfikacja wczesnych działań profilaktycznych i wprowadzenie nowych inicjatyw w zakresie nowotworów wieku dziecięcego, co stanowi dla młodych pacjentów pomoc w powrocie do zdrowia i zapewnieniu optymalnej jakości życia. Dzieci cierpiące na nowotwór często mają do dyspozycji ograniczoną liczbę uznanych terapii. Zmienione rozporządzenie w sprawie produktów leczniczych stosowanych w pediatrii, inicjatywa przewodnia strategii farmaceutycznej dla Europy³⁷, ma na celu promowanie produktów leczniczych przeznaczonych dla dzieci, w tym w onkologii pediatrycznej.

Dzieciństwo jest kluczowym etapem życia determinującym zdrowie fizyczne i psychiczne w przyszłości. Problemy związane ze zdrowiem psychicznym dzieci są jednak powszechne i czasami mogą być powiązane z izolacją, środowiskiem edukacyjnym, niedostatecznym włączeniem społecznym i ubóstwem oraz z długotrwałym korzystaniem z narzędzi cyfrowych. Około 20 % dzieci na całym świecie doświadcza problemów związanych ze zdrowiem psychicznym, które jeżeli nie są leczone, mają poważny wpływ na rozwój oraz poziom wykształcenia dzieci, a także ich potencjał do satysfakcjonującego życia. Za jeden z podstawowych czynników warunkujących zdrowie psychiczne dzieci uznaje się szkołę³⁸. W ramach europejskiego obszaru edukacji³⁹ podejmowane będą również działania związane ze zdrowiem psychicznym i dobrostanem w edukacji. Pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne dzieci⁴⁰ może mieć uczestnictwo w życiu kulturalnym, spędzanie czasu w otoczeniu przyrody i ćwiczenia fizyczne. W ten sposób powstaje pozytywna samoocena, samoakceptacja, pewność siebie i poczucie własnej wartości.

Z powodu problemów ze zdrowiem psychicznym często cierpią migrujące dzieci: ze względu na doświadczenia w krajach pochodzenia i na szlaku migracyjnym, niepewność lub

³⁶ [Komunikat „Europejski plan walki z rakiem”](#), COM(2021) 44 final

³⁷ [Komunikat „Strategia farmaceutyczna dla Europy”](#) COM(2020) 761 final

³⁸ [Europejskie ramy działania na rzecz zdrowia i dobrostanu psychicznego](#), Wspólne działanie w zakresie zdrowia i dobrostanu psychicznego na lata 2013–2016

³⁹ [Rezolucja Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie \(2021–2030\)](#) (2021/C 66/01)

⁴⁰ [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? \[Jakie są dowody na rolę sztuki w poprawie zdrowia i dobrostanu?\]](#), WHO, 2019 r.

poniżające traktowanie w kraju, do którego przybyły. Bieżące prace sieci ekspertów ds. osób wymagających szczególnego traktowania Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO) koncentrują się m.in. na zdrowiu psychicznym osób ubiegających się o azyl. Inne grupy dzieci, takie jak dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci LGBTIQ, mogą mieć specyficzne potrzeby w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego, którymi należy się zająć w odpowiedni sposób.

Zasadnicze znaczenie dla pełnego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci ma zdrowa dieta w połączeniu z regularną aktywnością fizyczną. Nawet dziś w UE są dzieci cierpiące z powodu głodu, w szczególności dzieci romskie i ze społeczności Trawelerów⁴¹, co zwiększa ich podatność na choroby i uniemożliwia właściwy rozwój mózgu. Podobne problemy napotykają również bezdomne dzieci i dzieci migrujące mieszkające w przeludnionych lub niespełniających norm ośrodkach recepcyjnych.

Z drugiej strony, w ciągu ostatnich 30–40 lat zwiększona dostępność wysoko przetworzonej, niezdrowej żywności oraz jej przystępność cenowa doprowadziły do eskalacji problemu nadwagi i otyłości. Co trzecie dziecko w UE w wieku 6–9 lat ma nadwagę lub jest otyłe. Może to zwiększyć ryzyko cukrzycy, nowotworów, chorób układu krążenia lub przedwczesnych zgonów. Działania Komisji obejmują program dystrybucji owoców, warzyw i mleka w szkołach⁴² oraz Plan działania UE w sprawie otyłości u dzieci na lata 2014–2020⁴³, który zostanie poddany ocenie z myślą o dalszych działaniach.

W strategii Komisji „od pola do stołu”⁴⁴ wezwano przemysł spożywczy i sektor detaliczny do zwiększenia dostępności i przystępności cenowej zdrowej i zrównoważonej żywności. W tym kontekście Komisja proponuje zharmonizowane obowiązkowe etykietowanie dotyczące wartości odżywczej na przodzie opakowania w celu ułatwienia podejmowania świadomych i zdrowych wyborów żywieniowych, a także stworzy profile żywieniowe, aby ograniczyć promowanie (przy pomocy oświadczeń żywieniowych lub zdrowotnych) żywności o wysokiej zawartości tłuszczu, cukru i soli. Kampania „HealthyLifestyle4All” będzie promować zdrowy styl życia dla każdego, we wszystkich pokoleniach i grupach społecznych, zwłaszcza wśród dzieci.

Główne działania Komisji Europejskiej:

- przyspieszenie wdrażania zalecenia Rady w sprawie ściślejszej współpracy w zakresie przeciwdziałania chorobom zwalczanym drogą szczepień⁴⁵;
- dostarczanie informacji i wymiana najlepszych praktyk w zakresie zdrowia psychicznego dzieci za pośrednictwem portalu najlepszych praktyk⁴⁶ i platformy polityki zdrowotnej;
- przegląd ram prawnych programu UE dla szkół w celu ponownego skoncentrowania się na zdrowej i zrównoważonej żywności;
- opracowanie najlepszych praktyk i dobrowolnego kodeksu postępowania w celu ograniczenia skierowanych do dzieci reklam internetowych produktów o wysokiej zawartości cukru, tłuszczu i soli poprzez wspólne działanie na rzecz wdrożenia zatwierdzonych najlepszych praktyk w dziedzinie żywienia.

⁴¹ [Roma and Travellers in six countries \[Romowie i Trawelerowie w sześciu krajach\]](#), FRA, 2020 r.

⁴² [Program dystrybucji owoców, warzyw i mleka w szkołach](#), Komisja Europejska

⁴³ [Plan działania UE w sprawie otyłości u dzieci \(2014–2020\)](#), Komisja Europejska

⁴⁴ [Strategia „od pola do stołu”](#), COM(2020) 381 final

⁴⁵ [Zalecenie Rady w sprawie ściślejszej współpracy w zakresie przeciwdziałania chorobom zwalczanym drogą szczepień](#) 2018/C 466/01

⁴⁶ [Portal najlepszych praktyk, Zdrowie publiczne](#), Komisja Europejska

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- identyfikowania dzieci jako priorytetowej grupy docelowej w krajowych strategiach na rzecz zdrowia psychicznego;
- tworzenia sieci kontaktów z rodzinami, ze szkołami, z młodzieżą i innymi zainteresowanymi stronami oraz instytucjami zajmującymi się zdrowiem psychicznym dzieci.

2.3 Tworzenie wysokiej jakości edukacji sprzyjającej włączeniu społecznemu

Wszystkie dzieci mają prawo do rozwijania swoich kluczowych kompetencji i talentów, począwszy od wczesnego dzieciństwa, przez cały okres nauki szkolnej i szkolenia zawodowego, również w kontekście uczenia się pozaformalnego. **Dostęp do wysokiej jakości edukacji sprzyjającej włączeniu społecznemu, bez segregacji należy zagwarantować m.in. poprzez niedyskryminacyjne traktowanie**, bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, narodowość, status rezydenta, płeć i orientację seksualną.

Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem jest szczególnie korzystna dla rozwoju poznawczego, językowego i społecznego dzieci. Zarówno benchmark ET 2020⁴⁷, jak i cele barcelońskie⁴⁸ w zakresie objęcia dzieci wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem zostały osiągnięte na szczeblu UE, choć między poszczególnymi państwami członkowskimi występują znaczne różnice.

Znacznie niższe są wskaźniki przyjęć do placówek wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, dzieci ze środowisk migracyjnych i dzieci romskich, mimo że są to dzieci, które najbardziej skorzystałyby na uczęszczaniu do takich placówek. Państwa podjęły ukierunkowane działania mające na celu ułatwienie dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem dzieciom żyjącym w ubóstwie, jednak niewiele państw ukierunkowuje środki wsparcia na dzieci ze środowisk migracyjnych lub dzieci pochodzące z mniejszości regionalnych lub etnicznych⁴⁹. Jest to szczególnie problematyczne w przypadku dzieci ze środowisk migracyjnych, dla których dostęp do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem byłby wyjątkowo korzystny z punktu widzenia rozwoju znajomości języków. Komisja zaproponuje zmianę celów barcelońskich, aby wspierać dalszą pozytywną konwergencję wśród państw członkowskich w zakresie uczestnictwa we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem⁵⁰.

Projektowanie edukacji szkolnej sprzyjającej włączeniu społecznemu oznacza budowanie znaczących doświadczeń edukacyjnych w różnych środowiskach. W tym celu Komisja przedstawi wnioski dotyczące wsparcia kształcenia online i kształcenia na odległość w szkolnictwie podstawowym i średnim, które będą promować rozwój elastyczniejszej i włączającej edukacji poprzez połączenie różnych środowisk edukacyjnych (uczenie się na miejscu w szkole oraz uczenie się zdalne) oraz narzędzi (cyfrowych, w tym online, i niecyfrowych), przy uwzględnieniu szczególnych problemów grup i społeczności w niekorzystnej sytuacji.

⁴⁷ [Europejska współpraca w dziedzinie kształcenia i szkolenia \(ramy ET2020\)](#), Kształcenie i szkolenie, Komisja Europejska

⁴⁸ [Cele barcelońskie dotyczące rozwoju struktur opieki nad małymi dziećmi w celu zwiększenia uczestnictwa kobiet w rynku pracy, wspierania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym pracujących rodziców i zapewnienia w Europie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu \(„cele barcelońskie”\)](#), Komisja Europejska, 2018 r.

⁴⁹ [Kluczowe dane dotyczące wczesnej edukacji i opieki w Europie – wydanie 2019](#), Eurydice, 2019 r.

⁵⁰ [Komunikat „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025”](#) (COM/2020/152 final)

Pomimo ostatnich postępów osoby wcześniej kończące naukę nadal stanowią około 10 % młodych ludzi w UE (i ponad 60 % wśród młodzieży romskiej); jedynie 83 % zdobyło wykształcenie średnie II stopnia (jedynie 28 % wśród Romów). 44 % dzieci romskich w szkołach podstawowych uczęszcza do szkół podstawowych podlegających segregacji, co zmniejsza ich szanse na sukces na kolejnych etapach edukacji⁵¹. Dzieci niepełnosprawne wcześniej kończą naukę, mniejsza liczba osób z niepełnosprawnością kończy studia uniwersyteckie (luka wynosi 14,4 punktu procentowego). Utrzymuje się zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn – więcej chłopców niż dziewcząt wcześniej kończy naukę. Ponadto zgodnie z wynikami Programu międzynarodowej oceny umiejętności uczniów (PISA) Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)⁵² z 2018 r. co piąty młody Europejczyk nadal nie posiada odpowiednich umiejętności czytania, w dziedzinie matematyki lub nauk ścisłych. Aby przeciwdziałać tej tendencji i wspierać wszystkich uczniów w ukończeniu kształcenia na poziomie średnim II stopnia, Komisja przedstawi zalecenie dotyczące otwarcia ścieżek sukcesu szkolnego ze szczególnym uwzględnieniem uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Kształcenie i szkolenie zawodowe (VET) może pomóc wyposażać uczniów w zrównoważony zestaw umiejętności zawodowych i kluczowych kompetencji, dzięki którym będą oni mogli rozwijać się na zmieniającym się rynku pracy i w społeczeństwie, a także wspierać włączenie społeczne i równe szanse.

Główne działania Komisji Europejskiej

- zaproponowanie w 2022 r. korekty celów barcelońskich na rzecz dalszej pozytywnej konwergencji wśród państw członkowskich w zakresie uczestnictwa we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem;
- zaproponowanie zalecenia Rady w sprawie uczenia się zdalnego i na odległość w szkolnictwie podstawowym i średnim;
- zaproponowanie nowej inicjatywy „Drogi do sukcesów w szkole”, która również przyczyni się do oddzielenia osiągnięć i wyników edukacyjnych od statusu społecznego, ekonomicznego i kulturowego;
- powołanie grupy ekspertów w celu stworzenia sprzyjających warunków uczenia się dla grup zagrożonych słabymi wynikami w nauce i wspierania dobrego samopoczucia w szkole;
- wspieranie państw członkowskich we wdrażaniu zalecenia Rady z 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności;
- promowanie zestawu narzędzi na rzecz włączania do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem⁵³.

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- działania na rzecz osiągnięcia celów proponowanych w ramach europejskiego obszaru edukacji;

⁵¹ [Analytical document accompanying the EU Roma Strategic framework SWD \(2020\) 530 final, Annex 2 – Baselines for EU headline indicators](#) [Dokument analityczny towarzyszący unijnym ramom strategicznym dotyczącym Romów SWD(2020) 530 final, Załącznik 2 – Poziomy podstawowe dla głównych wskaźników UE], Komisja Europejska

⁵² Wyniki PISA 2018 [What School Life Means for Students' Lives](#) [Znaczenie życia w szkole dla uczniów], OECD. Średnia dla państw OECD.

⁵³ [Toolkit for inclusion in early childhood education and care](#) [Zestaw narzędzi na rzecz włączania do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem], Komisja Europejska, 2020 r.

- kontynuowania pełnego wdrożenia, w ścisłej współpracy z Komisją Europejską, wszystkich odpowiednich działań zalecanych w planie działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2024⁵⁴ w obszarze edukacji i szkolenia.

3. Zwalczanie przemocy wobec dzieci i zapewnienie dzieciom ochrony: UE, która pomaga dzieciom dorastać bez przemocy

„Fakt, że żyjemy w instytucji, nie mówi o nas nic, z wyjątkiem tego, że doświadczyliśmy czegoś w naszym życiu.” (Dziecko, Słowenia).

„Chciałabym, aby w mojej rodzinie było mniej kłótni i napięć.” (Dziecko, Grecja).

Przemoc wobec dzieci we wszystkich możliwych formach jest powszechna. Dzieci mogą być ofiarami, świadkami i sprawcami przemocy – począwszy od swoich domów, w szkole, w czasie wolnym i podczas rekreacji, w systemie wymiaru sprawiedliwości, w internecie i poza nim.

Szacuje się, że co roku połowa wszystkich dzieci na całym świecie pada ofiarą jakiejś formy przemocy. Prawie trzy czwarte dzieci w wieku od 2 do 4 lat regularnie doświadczą kar fizycznych lub przemocy psychicznej ze strony rodziców i opiekunów⁵⁵. W Europie 1 dziecko na 5 padnie ofiarą jakiejś formy przemocy seksualnej⁵⁶; jednocześnie dzieci stanowią prawie jedną czwartą ofiar handlu ludźmi w UE, przy czym większość z nich to dziewczęta będące ofiarami handlu ludźmi w celu wykorzystywania seksualnego⁵⁷. Ponad 200 mln kobiet i dziewcząt na całym świecie to ofiary okaleczania żeńskich narządów płciowych⁵⁸, w tym ponad 600 000 w UE⁵⁹. 62 % interseksualnych osób⁶⁰, które przeszły operację, oświadczyło, że ani one, ani ich rodzice nie wyrazili pełnej świadomej zgody przed rozpoczęciem leczenia lub interwencji w celu zmiany ich cech płciowych⁶¹.

Pandemia COVID-19 doprowadziła do nasilenia się niektórych form przemocy, takich jak przemoc domowa, a zatem mechanizmy zgłaszania takich przypadków i składania skarg muszą być dostosowane do nowych okoliczności. Należy poprawić przepustowość i dostęp do telefonów zaufania dla dzieci (116 111) oraz numerów interwencyjnych dotyczących zaginionych dzieci (116 000).

Narażenie na przemoc poważnie wpływa na rozwój fizyczny, psychiczny i emocjonalny dzieci. Może to mieć wpływ na ich zdolność do uczęszczania do szkoły, interakcji społecznych i rozwoju. Ponadto może prowadzić do problemów ze zdrowiem psychicznym, chorób przewlekłych, tendencji do samookaleczania, a nawet samobójstw. Szczególnie narażone mogą być dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji.

⁵⁴ [Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027](#), COM(2020) 758 final

⁵⁵ [Global status report on preventing violence against children \[Sprawozdanie na temat sytuacji na świecie w zakresie zapobiegania przemocy wobec dzieci\]](#), UNICEF/WHO, 2020 r.

⁵⁶ [One in Five campaign \[Kampania „Jedno na pięć”\]](#), Rada Europy

⁵⁷ [Trzecie sprawozdanie z postępów w zwalczaniu handlu ludźmi \(2020 r.\) wymagane na podstawie art. 20 dyrektywy 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony jego ofiar](#), COM(2020) 661 final SWD(2020) 226 final

⁵⁸ [Female Genital mutilation/cutting: a global concern \[Okaleczanie/cięcie żeńskich narządów płciowych: globalny problem\]](#), UNICEF, 2016 r.

⁵⁹ [FGM in Europe \[Okaleczanie żeńskich narządów płciowych w Europie\]](#), End FGM

⁶⁰ Osoby interseksualne: osoby urodzone z cechami płciowymi, które nie odpowiadają typowej definicji mężczyzny lub kobiety, [strategia na rzecz równości osób LGBTIQ](#)

⁶¹ [A long way to go for LGBTI equality \[Długa droga do równości osób LGBTI\]](#), FRA, 2020 r.

Przemoc w szkołach i wśród rówieśników jest powszechna. Zgodnie z wynikami PISA z 2018 r. 23 % uczniów zgłosiło, że pada ofiarą nękania w szkole (fizycznego, werbalnego lub relacyjnego) co najmniej kilka razy w miesiącu. Z niedawnego badania Agencji Praw Podstawowych dotyczącego osób LGBTI wynika, że 51 % respondentów w wieku 15–17 lat zgłosiło nękanie w szkole.

W 2019 r. 12 % migrantów międzynarodowych na świecie (czyli 33 mln) stanowiły dzieci. Dzieci migrujące, w tym dzieci będące uchodźcami, są bardzo często narażone na ryzyko nadużyć i padają ofiarą ekstremalnych przejawów przemocy – wojen, konfliktów zbrojnych, wyzysku, handlu ludźmi, wykorzystywania fizycznego, psychicznego i seksualnego – przed przybyciem na terytorium UE lub podczas pobytu w Unii⁶². Dochodzi do zaginięć dzieci lub są one oddzielane od rodzin. Zagrożenia pogłębiają się, gdy dzieci podróżują bez opieki lub są zmuszone dzielić przepełnione lokale mieszkalne z niespokrewnionymi dorosłymi. Szczególne narażenie dzieci w kontekście migracji lub ze względu na ich pochodzenie migracyjne wymaga dodatkowej i ukierunkowanej ochrony oraz wsparcia. Dotyczy to również dzieci znajdujących się poza UE, takich jak prawie 30 000 dzieci, w tym dzieci zagranicznych bojowników, które według szacunków mieszkają w obozie Al-Hol w Syrii, cierpiąc z powodu traumy spowodowanej konfliktem i skrajnie trudnych warunków życia⁶³.

Komisja będzie apelować do państw członkowskich o zwalczanie przemocy wobec wszystkich dzieci, w tym przemocy motywowanej płcią, oraz wspierać je w tym zakresie. W tym kontekście Komisja będzie nadal wspierać państwa członkowskie i monitorować realizację działań określonych w komunikacie z 2017 r. w sprawie ochrony migrujących dzieci⁶⁴.

Komisja będzie również współpracować ze wszystkimi zainteresowanymi stronami w celu zwiększenia świadomości na temat wszelkich form przemocy, aby zapewnić skuteczną i przyjazną dzieciom prewencję, a także ochronę i wsparcie dzieci będących ofiarami i świadkami przemocy. W ramach programu „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”⁶⁵ nadal finansowane będą projekty w zakresie ochrony dzieci.

Komisja będzie poszukiwać rozwiązań w celu wyeliminowania problemu braku porównywalnych, segregowanych ze względu na wiek i płeć danych dotyczących przemocy wobec dzieci na szczeblu krajowym i unijnym oraz, w stosownych przypadkach, korzystać z wiedzy fachowej Agencji Praw Podstawowych.

Niniejsza strategia uzupełni, a w razie potrzeby wzmocni, działania przewidziane w nowej strategii UE w zakresie zwalczania handlu ludźmi, a także strategii UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych⁶⁶. W ramach tych działań Komisja rozważa również utworzenie europejskiego centrum na rzecz zapobiegania niegodziwemu traktowaniu dzieci w celach seksualnych oraz walki z tym zjawiskiem, co pozwoli na współpracę z przedsiębiorstwami i organami ścigania w celu identyfikacji ofiar i stawiania sprawców przed wymiarem sprawiedliwości.

Promowanie zintegrowanych systemów ochrony dzieci jest nierozdzielnie związane z zapobieganiem przemocy i ochroną przed nią. Stawiając dobro dzieci w centrum uwagi, wszystkie właściwe organy i służby powinny współpracować w celu ochrony i wspierania

⁶² [Komunikat „Ochrona migrujących dzieci”](#), COM(2017) 211 final

⁶³ [Protect the rights of children of foreign fighters stranded in Syria and Iraq \[Ochrona praw dzieci zagranicznych bojowników zablokowanych w Syrii i Iraku\]](#), UNICEF, 2019 r.

⁶⁴ [Komunikat „Ochrona migrujących dzieci”](#), *op. cit.*

⁶⁵ Program „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” (2021–2027), Unia Europejska

⁶⁶ [Strategia UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych](#), COM(2020) 607

dzieci w ich najlepszym interesie. Komisja będzie nadal wspierać tworzenie domów dziecka (model *Barnahus*⁶⁷) w UE. Szczególną uwagę należy zwrócić na środki zapobiegawcze, w tym na wsparcie rodziny.

Główne działania Komisji Europejskiej:

- przedstawienie wniosku ustawodawczego w sprawie zwalczania przemocy motywowanej płcią wobec kobiet i przemocy domowej, przy jednoczesnym wsparciu finalizacji przystąpienia UE do Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej;
- przedłożenie zalecenia w sprawie zapobiegania praktykom szkodliwym dla kobiet i dziewcząt, w tym okaleczaniu żeńskich narządów płciowych;
- przedstawienie inicjatywy mającej na celu wspieranie rozwoju i wzmocnienie zintegrowanych systemów ochrony dzieci, która zachęci wszystkie właściwe organy i służby do lepszej współpracy w ramach systemu priorytetowo traktującego dzieci;
- wspieranie wymiany dobrych praktyk w zakresie eliminowania zabiegów chirurgicznych i medycznych u interseksualnych niemowląt i nastolatków mających na celu dostosowanie ich do typowej definicji mężczyzny lub kobiety, bez udzielenia przez zainteresowanych lub ich rodziców w pełni świadomej zgody (okaleczanie narządów płciowych u osób interseksualnych).

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- podnoszenia świadomości i inwestowania w budowanie zdolności i w środki na rzecz (i) skuteczniejszego zapobiegania przemocy, (ii) ochrony ofiar i świadków, w tym niezbędnych zabezpieczeń dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi;
- zapewnienia odpowiedniego wsparcia dzieciom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji, które doświadczają przemocy, także przemocy w szkołach;
- przyjęcia przepisów zakazujących kar cielesnych we wszystkich kontekstach, jeśli nie są jeszcze wprowadzone, oraz podjęcia działań na rzecz wyeliminowania takich kar;
- poprawy funkcjonowania systemów ochrony dzieci na szczeblu krajowym, w szczególności:
- ✓ utworzenia (jeśli jeszcze nie są dostępne) i usprawnienia telefonu zaufania dla dzieci (116 111) i infolinii umożliwiającej zgłaszanie przypadków zaginięcia dzieci (116 000)⁶⁸, w tym z pomocą finansowania i tworzenia zdolności;
- ✓ promowania krajowych strategii i programów na rzecz przyspieszenia procesu deinstytucjonalizacji i przejścia na wysokiej jakości usługi opieki rodzinnej i środowiskowej, w tym z odpowiednim naciskiem na przygotowanie dzieci do opuszczenia placówek opieki, z uwzględnieniem migrujących dzieci pozbawionych opieki.

⁶⁷ [Barnahus](#)

⁶⁸ Decyzja Komisji z dnia 15 lutego 2007 r. w sprawie rezerwacji krajowego zakresu numeracyjnego zaczynającego się na 116 na potrzeby zharmonizowanych usług o walorze społecznym (2007/116/WE), później zmieniona, oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. ustanawiająca Europejski kodeks łączności elektronicznej, 2018/1972/UE, art. 96 – Infolinia umożliwiająca zgłaszanie przypadków zaginięcia dzieci i telefon zaufania dla dzieci

4. Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku: UE, której wymiar sprawiedliwości szanuje prawa i potrzeby dzieci

„[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku to...] Dziecko objęte systemem, w którym jest chronione / wysłuchiwane / bezpieczne”. (Dziewczyna, 17 lat, Rumunia).

Dzieci mogą być ofiarami lub świadkami przestępstwa, podejrzanymi lub oskarżonymi o popełnienie przestępstwa lub stroną w postępowaniu sądowym – w sprawach cywilnych, karnych lub administracyjnych. We wszystkich przypadkach **dzieci powinny czuć się komfortowo i bezpiecznie, aby mogły skutecznie uczestniczyć w postępowaniu i być wysłuchane. Postępowania sądowe** muszą być dostosowane do ich wieku oraz potrzeb, w czasie postępowań sądowych wszystkie przysługujące im prawa powinny być respektowane⁶⁹, a interes dziecka traktowany priorytetowo. Wprawdzie dotychczasowe działania UE w tym obszarze były znaczące, a standardy określono w ramach wyznaczonych przez Radę Europy⁷⁰, jednak krajowe systemy wymiaru sprawiedliwości muszą być lepiej przygotowane do zaspokajania potrzeb dzieci i ich praw. Osoby zajmujące się tymi zagadnieniami zawodowo są czasami niedostatecznie przeszkoleni pod kątem interakcji z dziećmi w sposób dostosowany do wieku, w tym podczas przekazywania informacji o wynikach postępowania, oraz pod kątem poszanowania nadrzędnego interesu dziecka. Nie zawsze przestrzegane jest prawo dziecka do bycia wysłuchanym, nie zawsze funkcjonują mechanizmy pozwalające uniknąć wielokrotnych przesłuchań dzieci lub gromadzenia materiału dowodowego⁷¹.

Dzieci mają trudności z dostępem do wymiaru sprawiedliwości i z uzyskaniem skutecznych środków odwoławczych w przypadku naruszenia ich praw, w tym na szczeblu europejskim i międzynarodowym. Dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji są często narażone na dyskryminację z wielu przyczyn jednocześnie oraz dyskryminację krzyżową. Dzieci z niepełnosprawnościami doświadczają trudności z powodu ograniczonej dostępności systemów wymiaru sprawiedliwości i postępowań sądowych, często nie posiadają one informacji na temat praw i środków odwoławczych. Należy usprawnić gromadzenie danych dotyczących dzieci uczestniczących w postępowaniach sądowych, w tym w kontekście sądów wyspecjalizowanych.

Pandemia COVID-19 spotęgowała wyzwania związane z dziećmi i wymiarem sprawiedliwości. Niektóre postępowania sądowe zostały wstrzymane lub opóźnione; ograniczono prawo do odwiedzin członków rodziny w więzieniu.

Dzieci pozostają w kontakcie z wymiarem sprawiedliwości w sprawach cywilnych po separacji lub rozwodzie rodziców lub w przypadku adopcji bądź umieszczenia w placówce opiekuńczej. Materialne prawo rodzinne należy do kompetencji krajowych. W sprawach transgranicznych kluczowe znaczenie dla ochrony praw dzieci i zapewnienia im dostępu do wymiaru sprawiedliwości mają rozporządzenie Bruksela IIa (z jego wersją przekształconą z 2019 r.) lub rozporządzenie w sprawie zobowiązań alimentacyjnych, a także ściślejsza współpraca sądowa. Należy zapobiegać niepotrzebnej separacji rodziny, zaś przy podejmowaniu wszelkich decyzji dotyczących umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczej należy zapewniać poszanowanie jego praw⁷². W przypadku gdy sądy lub organy krajowe posiadają wiedzę o tym, że dane dziecko jest związane z innym państwem członkowskim,

⁶⁹ [Children and Justice reports \[Sprawozdania dotyczące dzieci i wymiaru sprawiedliwości\]](#), FRA

⁷⁰ [Wytyczne Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom](#), Rada Europy

⁷¹ [Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości](#), wymiar sprawiedliwości przyjazny dzieciom

⁷² Obejmuje to poszanowanie praw dziecka do utrzymywania kontaktu, o ile jest to stosowne, z rodzicami lub z innymi krewnymi, zgodnie z art. 9 Konwencji o prawach dziecka.

odpowiednie środki zapewniające prawa dziecka należy rozważyć na możliwie najwcześniejszym etapie.

W 2022 r. Komisja zaktualizuje praktyczny przewodnik dotyczący stosowania rozporządzenia Bruksela IIa (wersja przekształcona). Szczególne wyzwania pojawiają się w sytuacjach transgranicznych, w tym w przypadku rodzin, w których rodzice są rozwiedzeni lub pozostają w separacji, oraz w przypadku tęczowych rodzin.

W 2020 r. jedna trzecia łącznej liczby złożonych wniosków o udzielenie azylu dotyczyła dzieci⁷³. We wszystkich działaniach lub decyzjach dotyczących migrujących dzieci należy przede wszystkim uwzględniać zasadę dobra dziecka. Mimo dotychczasowych postępów we wdrażaniu opublikowanego w 2017 r. komunikatu dotyczącego ochrony migrujących dzieci, dzieci nie zawsze otrzymują stosowne do swojego wieku informacje o postępowaniu, nie zabezpiecza im się skutecznych wskazówek oraz wsparcia w procedurach azylowych i powrotowych. W pakcie o migracji i azylu podkreślono potrzebę wdrożenia i wzmocnienia gwarantowanych prawem UE zabezpieczeń i standardów ochrony, obowiązujących w odniesieniu do migrujących dzieci. Nowe przepisy, po ich przyjęciu, przyspieszą wyznaczanie przedstawicieli dzieci bez opieki i zapewnią środki na zaspokojenie specjalnych potrzeb takich dzieci, w tym przejście do dorosłości i samodzielnego życia. Na wszystkich etapach dzieci otrzymają odpowiednie zakwaterowanie i pomoc, w tym pomoc prawną. Nowe przepisy wzmocnią również solidarność między państwami członkowskimi w zapewnianiu dzieciom bez opieki pełnej ochrony.

Nawet dziś w Europie przebywają dzieci będące bezpaństwowcami, czy to od urodzenia, czy to w następstwie powodu migracji. Brak obywatelstwa utrudnia dostęp do niektórych podstawowych usług, takich jak opieka zdrowotna i edukacja, oraz może prowadzić do przemocy i wyzysku.

Jeżeli chodzi o **dzieci będące ofiarami przestępstw**, liczba przypadków niezgłoszonych jest nierzadko bardzo wysoka, a to ze względu na wiek ofiary, brak wiedzy na temat przysługujących im praw oraz brak dostępnych, dostosowanych do wieku i płci usług w zakresie zgłaszania i wsparcia. Jak podkreślono w strategii UE w zakresie praw ofiar, szczególne wyzwania wiążą się z identyfikacją ofiar niektórych przestępstw, takich jak handel ludźmi lub niegodziwe traktowanie w celach seksualnych⁷⁴.

W światowym badaniu ONZ na temat dzieci pozbawionych wolności z 2019 r.⁷⁵ podkreślono, że zbyt wiele dzieci, które są w konflikcie z prawem lub które są objęte procedurami migracyjnymi i azylowymi, jest pozbawionych wolności. Organy krajowe, w tym w państwach członkowskich UE, muszą wprowadzić **wykonalne i skuteczne środki o charakterze nieizolacyjnym** oraz zwiększać ich stosowanie w myśl dorobku prawnego UE. Powinny one ponadto dopilnować, by zatrzymanie było stosowane jedynie w ostateczności i przez najkrótszy odpowiedni czas. Jeżeli w więzieniu przebywają rodzice, należy również wspierać politykę i praktyki zapewniające poszanowanie praw ich dzieci. Pełne i prawidłowe wdrożenie oraz stosowanie w praktyce dyrektywy w sprawie gwarancji procesowych⁷⁶ zapewni lepszą ochronę dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym.

⁷³ Azyl i osoby ubiegające się o azyl po raz pierwszy według obywatelstwa, [[migr_asyappctza](#)], Eurostat, 2020 r.

⁷⁴ [Strategia UE w zakresie praw ofiar \(2020-2025\)](#), COM(2020) 258 final

⁷⁵ [UN Global Study on Children Deprived of Liberty \[Światowe badanie ONZ na temat dzieci pozbawionych wolności\]](#), Manfred Nowak, 2019 r.

⁷⁶ [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym](#); 2016/800/UE

Główne działania Komisji Europejskiej:

- zaproponowanie w 2022 r. horyzontalnej inicjatywy ustawodawczej wspierającej wzajemne uznawanie rodzicielstwa przez państwa członkowskie;
- wkład w szkolenia pracowników wymiaru sprawiedliwości w zakresie praw dziecka i wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku, zgodnie z europejską strategią szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości na lata 2021–2024⁷⁷, w ramach Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN)⁷⁸, programów „Sprawiedliwość” i „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”, a także europejskiej platformy szkoleniowej unijnego portalu „e-Sprawiedliwość”⁷⁹;
- wzmocnienie wdrażania wytycznych Komitetu Ministrów Rady Europy z 2010 r. w sprawie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom;
- zapewnienie ukierunkowanego wsparcia finansowego na projekty ponadnarodowe i innowacyjne na rzecz ochrony migrujących dzieci w ramach nowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI)⁸⁰;
- wspieranie państw członkowskich w opracowywaniu skutecznych i realnych rozwiązań alternatywnych wobec zatrzymywania dzieci w procedurach migracyjnych.

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- wspierania organizatorów szkoleń dla pracowników wymiaru sprawiedliwości i wszystkich odpowiednich organów skupiających osoby zaangażowane w te zagadnienia z racji wykonywanego zawodu, aby w swoich działaniach uwzględniali prawa dziecka oraz przyjazny dziecku i dostępny wymiar sprawiedliwości. W tym celu należy przeznaczyć niezbędne zasoby na realizację powyższych działań w zakresie budowania zdolności oraz skorzystać z wsparcia Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej, aby wzmocnić potencjał w takich obszarach, jak wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku i dzieci migrujące;
- opracowania solidnych alternatyw dla postępowania sądowego: od środków alternatywnych wobec zatrzymania po stosowanie sprawiedliwości naprawczej i mediacji w kontekście wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych;
- wdrożenia zalecenia Rady Europy w sprawie dzieci, których rodzice są osadzeni w zakładach karnych⁸¹;
- wzmocnienia systemów opieki nad wszystkimi dziećmi bez opieki, w tym poprzez udział w działaniach europejskiej sieci opieki⁸²;
- promowania i zapewniania wszystkim dzieciom powszechnego, bezpłatnego i natychmiastowego dostępu do rejestracji i certyfikacji urodzeń; zwiększenia zdolności urzędników pierwszej linii do reagowania na problemy związane z bezpaństwowością i przynależnością państwową w kontekście migracji;
- zacieśnienia współpracy w sprawach mających skutki transgraniczne prowadzącej do zapewnienia pełnego poszanowania praw dziecka.

⁷⁷ [Europejska strategia szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości na lata 2021–2024](#) COM(2020) 713 final

⁷⁸ [Europejska Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości](#)

⁷⁹ [Portal „e-Sprawiedliwość”](#), europejska platforma szkoleniowa

⁸⁰ Ma zostać przyjęty pod koniec czerwca / na początku lipca 2021 r.

⁸¹ [Recommendation concerning children with imprisoned parents \[zalecenie dotyczące dzieci rodziców osadzonych w zakładach karnych\]](#), Rada Europy, CM/Rec(2018)5

⁸² [Europejska sieć opieki](#)

5. Społeczeństwo informacyjne i cyfrowe: UE, w której dzieci mogą bezpiecznie przemieszczać się w środowisku cyfrowym i korzystać z oferowanych w nim szans

„Nie miałam komputera, internet nie dotarł do mojej wioski i nie posiadałam żadnych danych. (...) Nie mogłam podłączyć się przez ostatnie 3 miesiące i musiałam powtarzać rok.”
(Dziewczyna, 15 lat, Hiszpania).

Rozwój środowiska cyfrowego i wykorzystywanie nowych technologii otworzyło wiele możliwości. Dzieci od najmłodszych lat grają, tworzą, uczą się, współdziałają i wypowiadają się *online*, w sieci. Technologie cyfrowe pozwalają dzieciom na uczestnictwo w ruchach o globalnym zasięgu oraz na objęcie roli aktywnych obywateli. Będąc częścią pokolenia cyfrowego, są one lepiej przygotowane do rozwoju w ramach coraz bardziej zdigitalizowanej edukacji w sieci, oraz przyszłych systemach rynku pracy. Korzystanie z narzędzi cyfrowych może pomóc dzieciom z niepełnosprawnościami w uczeniu się, łączeniu, komunikowaniu się i uczestniczeniu w zajęciach rekreacyjnych *online*, pod warunkiem, że są one dostępne.

Jednak obecność dzieci w internecie zwiększa, w przypadku braku skutecznych systemów kontroli rodzicielskiej lub weryfikowania wieku, ich narażenie na szkodliwe lub nielegalne treści, takie jak materiały przedstawiające niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych lub ich wykorzystywanie w celach seksualnych, pornografia i treści dla dorosłych, sexting, mowa nienawiści w internecie, informacje wprowadzające w błąd i dezinformacje. Narażenie w internecie wiąże się również z zagrożeniami związanymi ze szkodliwym i nielegalnym kontaktem, takim jak uwodzenie dzieci w internecie i nagabywanie dzieci w celach seksualnych, cyberprzemoc lub wykorzystywanie i molestowanie w internecie. W ciągu ostatniego roku prawie jedna trzecia dziewcząt i 20 % chłopców raz w miesiącu zetknęło się z bulwersującymi treściami; z bulwersującymi sytuacjami w internecie częściej do czynienia mają dzieci reprezentujące mniejszości⁸³. Wśród osób LGBTI w wieku 15–17 lat 15 % doświadczyło cybernękania ze względu na swoją orientację seksualną⁸⁴. Coraz większa liczba handlarzy ludźmi wykorzystuje platformy internetowe do werbowania i wykorzystywania ofiar, przy czym dzieci są grupą docelową szczególnie podatną na zagrożenia⁸⁵.

W kontekście strategii UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych⁸⁶ Komisja przedstawiła tymczasowy wniosek, aby umożliwić przedsiębiorstwom z branży technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) dalsze dobrowolne zgłaszanie (w zakresie, w jakim jest to zgodne z prawem) władzom przypadków niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych w zakresie, wzywając współprawodawców do szybkiego osiągnięcia porozumienia w sprawie jego przyjęcia. W dłuższej perspektywie Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy mający na celu skuteczne zwalczanie niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych w internecie.

Fakt, że dzieci spędzają zbyt wiele czasu przed ekranami i w internecie stanowi zagrożenie dla zdrowia i dobrostanu psychicznego dzieci, prowadząc do zwiększonego stresu, deficytów uwagi, problemów ze wzrokiem oraz niedostatecznej aktywności fizycznej i sportu.

Pandemia COVID-19 znacznie wydłużyła czas spędzany przez dzieci w sieci, a szkoły, kultura i życie społeczne przeniosły się do internetu. Doprowadziło to do wzrostu zagrożeń

⁸³ „Our Europe. Our Rights. Our Future” [Nasza Europa. Nasze prawa. Nasza przyszłość], *op. cit.*

⁸⁴ *A long way to go for LGBTI equality [Długa droga do równości osób LGBTI]*, FRA, 2020 r.

⁸⁵ *Trzecie sprawozdanie z postępów w zwalczaniu handlu ludźmi* COM(2020) 661 final i SWD(2020) 226 final; *The challenges of countering human trafficking in the digital era [Wyzwania w zwalczaniu handlu ludźmi w erze cyfrowej]*, Europol, 2020 r.

⁸⁶ *Strategia UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych*, *op. cit.*

w internecie i pogłębienia się nierówności cyfrowej. Jedno dziecko na 10 zgłosiło brak aktywności online i rzadki kontakt z nauczycielem podczas wiosennej blokady⁸⁷. Dostęp do internetu pozostaje wyzwaniem dla znacznej liczby dzieci w UE: jest o 20 % większy w przypadku gospodarstw domowych o wysokich dochodach i znacznie mniejszy na obszarach wiejskich⁸⁸. W swoim niedawnym komunikacie w sprawie cyfrowej dekady Europy Komisja ogłosiła ambitne cele w zakresie łączności dla wszystkich gospodarstw domowych w Europie⁸⁹.

UE opracowała instrumenty prawne i inicjatywy polityczne w celu uwzględnienia praw dziecka w środowisku cyfrowym⁹⁰. W razie potrzeby należy je dostosowywać i aktualizować w miarę pojawiania się nowych zagrożeń lub zmian technologicznych. Zmieniona dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych wzmocniła ochronę dzieci przed szkodliwymi treściami i niewłaściwymi przekazami handlowymi. W niedawno opublikowanym akcie prawnym o usługach cyfrowych⁹¹ zaproponowano obowiązki dostawców usług w zakresie należytej staranności w celu zapewnienia bezpieczeństwa użytkowników w internecie, w tym dzieci. Na podstawie kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji⁹² ustanowiony zostanie system współregulacji, dostosowany pod kątem przeciwdziałania zagrożeniom związanym z rozprzestrzenianiem się dezinformacji. Nowy Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027)⁹³ promuje umiejętności cyfrowe w celu zwalczania dezinformacji i przewiduje priorytetowe traktowanie kształcenia i szkolenia przy realizacji działań w tym zakresie. Jeżeli chodzi o arenę międzynarodową, niedawno wydano wytyczne dotyczące interpretacji praw dziecka w środowisku cyfrowym⁹⁴.

Jeżeli chodzi o przepisy dotyczące ochrony danych i prywatności, dzieci opowiadają się za opracowaniem przez przedsiębiorstwa zrozumiałej polityki ochrony prywatności dotyczącej usług i aplikacji cyfrowych oraz apelują o zapewnienie im udziału w projektowaniu i opracowywaniu nowych produktów cyfrowych, z których będą korzystać. Komisja jest gotowa wspierać te wysiłki, w szczególności za pośrednictwem Inicjatywy młodzieży na rzecz lepszego internetu⁹⁵ oraz inicjatywy „Młodzież wzywa do działania”⁹⁶.

⁸⁷ [How families handled emergency remote schooling during the COVID-19 lockdown in spring 2020 \[W jaki sposób rodziny radziły sobie ze zdalną edukacją wprowadzoną w sytuacji nadzwyczajnej podczas blokady związanej z COVID-19 wiosną 2020 r.\]](#), 2020 r., JRC

⁸⁸ Eurostat. Wspólnotowe badanie wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych i wśród osób prywatnych [[isoc i ci in h](#)], 2019 r.

⁸⁹ [Komunikat Komisji „2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade”](#) [„Cyfrowa dekada Europy: cele cyfrowe na 2030 r.”], COM(2021) 118 final

⁹⁰ [Dyrektywa w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej](#), 2011/93/UE; [decyzja ramowa w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii](#), 2008/913/WSiSW; [dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych](#), 2018/1808/UE; [rozporządzenie w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych](#), 2016/679/UE; [dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych](#), 2005/29/WE; [komunikat „Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie”](#), COM(2018) 236; [europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci](#), COM(2012) 196.

⁹¹ [Wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych \(akt o usługach cyfrowych\)](#), (COM/2020/825 final)

⁹² Kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji zawiera zestaw zobowiązań, które przyjęły główne platformy internetowe i organizacje handlowe reprezentujące branżę reklamową i reklamodawców w celu ograniczania wpływu dezinformacji w internecie. Sygnatariusze kodeksu zostaną poproszeni o wzmocnienie postanowień kodeksu zgodnie z wytycznymi, które Komisja wyda wiosną 2021 r.

⁹³ [Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027](#), COM(2020) 624

⁹⁴ [General Comment No. 25 \(2021\) on Rights of children in relation to the digital environment \[Komentarz ogólny nr 25 \(2021\) dotyczący praw dzieci w odniesieniu do środowiska cyfrowego\]](#), Komitet Praw Dziecka

⁹⁵ [Inicjatywa młodzieży na rzecz lepszego internetu](#)

⁹⁶ [Youth Call for Action \[Inicjatywa „Młodzież wzywa do działania”\]](#)

Komisja będzie nadal zapewniać wsparcie za pośrednictwem programu cyfrowego na rzecz centrów bezpieczniejszego internetu i platformy Lepszy internet dla dzieci (Better Internet for Kids)⁹⁷ w celu podnoszenia świadomości na temat cyberprzemocy, rozpoznawania informacji wprowadzających w błąd i dezinformacji oraz promowania zdrowych i odpowiedzialnych zachowań w internecie i budowania zdolności w tym zakresie. Przyszła inicjatywa „Drogi do sukcesów w szkole”⁹⁸ będzie promować zapobieganie cyberprzemocy. W ramach programu Erasmus+⁹⁹ finansowane będą inicjatywy mające na celu wspieranie nabywania umiejętności cyfrowych przez wszystkie dzieci.

Ogromny wpływ na dzieci i ich prawa wywiera i będzie wywierać sztuczna inteligencja (AI)¹⁰⁰, na przykład w dziedzinie edukacji, rozrywki i opieki zdrowotnej. Może ona jednak również oznaczać pewne zagrożenia związane z prywatnością, bezpieczeństwem i ochroną. Przyszły wniosek Komisji w sprawie horyzontalnych ram prawnych dotyczących sztucznej inteligencji określi wykorzystanie systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka, które stanowią poważne zagrożenie dla praw podstawowych, w tym dla praw dzieci.

Główne działania Komisji Europejskiej:

- przyjęcie zaktualizowanej strategii „Lepszy internet dla dzieci” w 2022 r.;
- stworzenie i ułatwienie procesu kierowanego przez dzieci, mającego na celu opracowanie zestawu zasad, które mają być promowane i przestrzegane przez branżę¹⁰¹;
- promowanie rozwoju i wykorzystywania dostępnych ICT oraz technologii wspomagających dla dzieci z niepełnosprawnościami, takich jak rozpoznawanie mowy, napisy zamknięte dla niesłyszących i inne¹⁰², w tym na konferencjach i podczas wydarzeń organizowanych przez Komisję;
- zapewnienie pełnego wdrożenia europejskiego aktu prawnego w sprawie dostępności¹⁰³;
- nasilenie walki z wszelkimi formami niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych w internecie, np. poprzez przedstawienie wniosku dotyczącego niezbędnych przepisów, w tym obowiązków odpowiednich dostawców usług internetowych w zakresie wykrywania i zgłaszania materiałów prezentujących seksualne wykorzystywanie dzieci w internecie, jeżeli pozyskali oni wiedzę o takich materiałach.

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do:

- zapewnienia wszystkim dzieciom skutecznego, równego dostępu do narzędzi cyfrowych i szybkich połączeń internetowych, umiejętności cyfrowych, materiałów dydaktycznych *online* oraz narzędzi edukacyjnych itp.;
- wspierania rozwoju podstawowych kompetencji cyfrowych dzieci za pośrednictwem ram kompetencji cyfrowych dla obywateli¹⁰⁴;
- wspierania działań w zakresie umiejętności korzystania z mediów w ramach edukacji w celu rozwijania zdolności dzieci do krytycznej oceny treści internetowych i wykrywania dezinformacji oraz materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie;

⁹⁷ [Lepszy internet dla dzieci \(Better Internet for Kids\)](#)

⁹⁸ Ogłoszona w [komunikacie w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.](#) COM(2020) 625 final

⁹⁹ [Program Erasmus+](#)

¹⁰⁰ [Draft Policy Guidance on AI for Children \[Projekt wytycznych politycznych dotyczących sztucznej inteligencji dla dzieci\]](#), UNICEF, 2020 r.

¹⁰¹ W oparciu o przyszły wniosek dotyczący zbioru zasad cyfrowych zapowiedziany w komunikacie „Cyfrowa dekada”

¹⁰² Zharmonizowane normy europejskie, [Accessibility requirement for ICT products and services \[Wymagania dostępności dotyczące produktów i usług ICT\]](#), ETSI, 2018 r.

¹⁰³ [Dyrektywa w sprawie wymogów dostępności produktów i usług](#), 2019/882/UE

¹⁰⁴ [Ramy kompetencji cyfrowych 2.0](#), Centrum Naukowe UE, Komisja Europejska

- wspomagania i promowania prac centrów bezpieczniejszego internetu, które są współfinansowane przez UE, oraz wspierania infolinii i telefonów zaufania dla dzieci przy opracowywaniu internetowych kanałów komunikacji;
- zachęcania dzieci, zwłaszcza dziewcząt, do zainteresowania naukami ścisłymi, technologią, inżynierią i matematyką (STEM) oraz eliminowania stereotypów dotyczących płci w tych dziedzinach, co pomoże w zapewnianiu równych szans na cyfrowym rynku pracy.

Komisja Europejska zachęca przedsiębiorstwa ICT do:

- uwzględniania praw dzieci, w tym prywatności, ochrony danych osobowych i dostępu do treści dostosowanych do wieku, w produktach i usługach cyfrowych już w fazie projektowania i domyślnie, w tym także w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami;
- wyposażenia dzieci i rodziców w odpowiednie narzędzia służące kontrolowaniu czasu spędzanego przed ekranem i zachowania w internecie oraz ochronie przed skutkami nadmiernego wykorzystywania produktów cyfrowych oferowanych w internecie oraz uzależnienia od takich produktów;
- wzmocnienia środków mających pomóc w zwalczaniu szkodliwych treści i niewłaściwych przekazów handlowych, poprzez wprowadzenie m.in. łatwych w użyciu kanałów zgłaszania i blokowania lub skutecznych narzędzi weryfikowania wieku;
- kontynuowania wysiłków na rzecz wykrywania i zgłaszania nielegalnych treści w internecie, w tym materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych, oraz ich usuwania z platform i oferty usług, w zakresie, w jakim wysiłki te są podejmowane w zgodzie z prawem.

6. Wymiar globalny: UE, która wspiera, chroni i wzmacnia pozycję dzieci na całym świecie, także w okresach kryzysów i konfliktów.

„UE ma siłę jednoczącą wiele krajów świata w celu zapewnienia pokoju, współpracy, równości ludzi, finansowania projektów wspierających organizacje działające na rzecz ochrony praw dzieci”. (Dziecko, Albania).

„Trzeba było opuścić się na linie do wyrobiska górniczego, zabrać co ci kazano, a potem wrócić na powierzchnię. Prawie udusiłem się w wyrobisku z powodu niewystarczającej ilości tlenu”. (Chłopiec, 11 lat, Tanzania).

Zaangażowanie UE na rzecz promowania, ochrony, przestrzegania i poszanowania praw dziecka jest zobowiązaniem o charakterze globalnym. Dzięki niniejszej strategii UE zamierza wzmocnić swoją pozycję kluczowego partnera w obszarze praw dziecka również na arenie międzynarodowej. Już dzisiaj UE odgrywa wiodącą rolę w ochronie i wspieraniu dzieci na całym świecie, zwiększając dostęp do edukacji, usług, opieki zdrowotnej oraz chroniąc je przed wszelkimi formami przemocy, nadużyć i zaniedbań, w tym w kontekście działań związanych z pomocą humanitarną.

Pomimo znacznych postępów poczynionych w ostatnich dziesięcioleciach zbyt wiele **dzieci na całym świecie nadal cierpi z powodu łamania praw człowieka, kryzysu humanitarnego, kryzysu środowiskowego i klimatycznego, braku dostępu do edukacji, niedożywienia, ubóstwa, nierówności i wykluczenia; wiele dzieci jest tymi zjawiskami zagrożonych.** Szczególnie trudna jest sytuacja dziewcząt; są one nadal ofiarami przemocy

motywowanej płcią, w tym dziecięcych, wczesnych i przymusowych małżeństw, a także okaleczania żeńskich narządów płciowych, czasem nawet już w 4. roku życia.

Prawie dwie trzecie dzieci na świecie mieszka w kraju dotkniętym konfliktem. Spośród nich 1 na 6 mieszka w obrębie 50 km od strefy konfliktu¹⁰⁵. Zagraża to nie tylko zdrowiu fizycznemu i psychicznemu dzieci; taka sytuacja często może pozbawić je edukacji¹⁰⁶ i negatywnie wpłynąć na ich przyszłe możliwości życiowe, a także na możliwości społeczności, z których pochodzą.

Dzieci są również ofiarami werbunku i wykorzystywania w konfliktach zbrojnych. Udział w konflikcie poważnie wpływa na ich dobrostan fizyczny, psychiczny i emocjonalny. Nieletni żołnierze, zarówno chłopcy, jak i dziewczęta, są często ofiarami przemocy seksualnej, która zbyt często jest wykorzystywana jako broń wojenna.

Szacuje się, że każdego roku umiera 5,2 mln dzieci¹⁰⁷ poniżej piątego roku życia, głównie z przyczyn, którym można by zapobiec, oraz z powodu chorób, które można by wyleczyć. Wiele z tych przypadków wynika z ubóstwa, wykluczenia społecznego, dyskryminacji, norm dotyczących płci i zaniedbywania podstawowych praw człowieka. Pandemia COVID-19 i zmiana klimatu dodatkowo zaostrzyły istniejące formy dyskryminacji dzieci oraz naraziły dzieci i rodziny na całym świecie na trudne okoliczności życiowe. W szczytowym momencie pandemii około 1,6 mld dzieci na całym świecie nie uczęszczało do szkół¹⁰⁸.

Działania UE w wymiarze zewnętrznym będą zgodne ze zobowiązaniami określonymi w planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024¹⁰⁹ i będą wspierane przez ukierunkowane działania uwzględnione w innych stosownych inicjatywach, takich jak: wytyczne UE w sprawie promowania i ochrony praw dziecka¹¹⁰, wytyczne UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych¹¹¹, unijny plan działania UE w sprawie równości płci w działaniach zewnętrznych UE (2021–2025)¹¹² oraz Podręcznik UE i UNICEF-u na temat praw dziecka¹¹³.

UE będzie nadal przyczyniać się do zapewnienia wysokiej jakości, bezpiecznej i włączającej edukacji, ochrony socjalnej, usług zdrowotnych, żywienia, czystej wody pitnej, mieszkań, czystego powietrza w pomieszczeniach i odpowiednich warunków sanitarnych, pod każdym względem. W szczególności w ramach swojej **polityki rozwojowej** UE będzie (i) rozwijać powszechne zabezpieczenie zdrowotne, aby zapewnić podstawowe usługi w zakresie zdrowia matek, noworodków, dzieci i młodzieży, w tym dziedzinie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego; (ii) apelować o systemy żywnościowe zapewniające pożywną, bezpieczną, przystępną cenowo i zrównoważoną dietę, która spełnia potrzeby i prawa dzieci oraz (iii) kontynuować inwestowanie w rozwój wysokiej jakości, dostępnych systemów edukacji, w tym wczesnej edukacji, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto pomoc finansowa będzie przeznaczana na zapewnianie

¹⁰⁵ [Children affected by armed conflict, 1990-2019 \[Dzieci dotknięte konfliktem zbrojnym, 1990-2019\]](#), Instytut Badań nad Pokojem w Oslo, Conflict trends, 2020 r.

¹⁰⁶ [Inter-agency Network for Education in Emergencies \[Międzyagencyjna Sieć ds. Edukacji w Sytuacjach Nadzwyczajnych\]](#), 2020 r.

¹⁰⁷ [Children: improving survival and well-being \[Dzieci: zwiększenie przeżywalności i poprawa dobrostanu\]](#), Światowa Organizacja Zdrowia, 2019 r.

¹⁰⁸ [Policy Brief: Education during COVID-19 and beyond \[Przegląd polityki: edukacja podczas COVID-19 i później\]](#),

Organizacja Narodów Zjednoczonych, sierpień 2020 r.

¹⁰⁹ Wspólny komunikat: [Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024](#) (JOIN/2020/5 final)

¹¹⁰ [Wytyczne UE w sprawie promowania i ochrony praw dziecka](#), 2017 r.

¹¹¹ [Wytyczne UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych](#), 2008

¹¹² [Unijny plan działania w sprawie równości płci w działaniach zewnętrznych UE \(2021–2025\)](#)

¹¹³ [Podręcznik UE i UNICEF-u na temat praw dziecka: Uwzględnianie praw dziecka we współpracy rozwojowej](#)

szkołom dostępu do przystępnej cenowo i zrównoważonej łączności z internetem, a także uwzględnianie umiejętności cyfrowych w programach nauczania i szkoleniach nauczycieli.

W przypadku **kryzysów humanitarnych** UE będzie nadal wspierać dzieci, stosując podejście oparte na potrzebach zgodnie z zasadami humanitarnymi, a także dopilnuje, aby pomoc była udzielana przy uwzględnieniu kwestii płci i wieku. UE będzie nadal kłaść nacisk na ochronę dzieci, zajmując się wszystkimi rodzajami przemocy wobec dzieci, a także zapewniając wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego i psychospołecznego. Stały dostęp do bezpiecznej, wysokiej jakości edukacji włączającej ma ogromne znaczenie w rozwijaniu u dzieci i młodzieży podstawowych umiejętności oraz zapewnianiu ochrony i poczucia normalności, a także w przyczynianiu się do pokoju. Jest to jednocześnie narzędzie reintegracji i budowania odporności.

Łącznie 152 mln dzieci (9,6 % wszystkich dzieci na całym świecie) pada ofiarą **pracy dzieci**, przy czym 73 mln dzieci wykonuje pracę niebezpieczną, która może szkodzić ich zdrowiu, bezpieczeństwu i rozwojowi¹¹⁴. W wytycznych politycznych Komisji zapowiedziano zerową tolerancję wobec **pracy dzieci**, aby w ten sposób przyczynić się do globalnych wysiłków podejmowanych w ramach Międzynarodowego Roku na rzecz Eliminacji Pracy Dzieci 2021 ustanowionego przez ONZ¹¹⁵. Działania mające na celu znaczne ograniczenie skali zjawiska pracy dzieci na świecie obejmuje także Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji¹¹⁶, zgodnie z deklaracją Organizacji Narodów Zjednoczonych, która wyznaczyła rok 2025 jako docelową datę całkowitego wyeliminowania pracy dzieci na całym świecie. Działania uwzględnią wspieranie bezpłatnego i łatwo dostępnego kształcenia obowiązkowego dla dzieci do momentu osiągnięcia minimalnego wieku uprawniającego do pracy, a także rozszerzenie programów opieki społecznej, aby pomóc rodzinom w wyjściu z ubóstwa.

Istotną rolę w propagowaniu poszanowania podstawowych praw człowieka i praw pracowniczych odegrały umowy handlowe i inwestycyjne UE, a także ogólny system preferencji. Znajduje to odzwierciedlenie w podstawowych konwencjach Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP). Realizacji tych zobowiązań, w tym przeciwdziałaniu pracy dzieci nadany zostanie szczególny priorytet. UE będzie nalegać, aby państwa trzecie regularnie aktualizowały krajowe wykazy niebezpiecznych zawodów, których dzieci nigdy nie powinny wykonywać. Unia zintensyfikuje również wysiłki w celu zagwarantowania, aby łańcuchy dostaw przedsiębiorstw UE były wolne od pracy dzieci, w szczególności poprzez promowanie zrównoważonego ładu korporacyjnego.

Zgodnie z Planem działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji UE zwiększy wysiłki na rzecz zapewnienia **znaczącego uczestnictwa dzieci**, zapobiegania wszelkim formom przemocy wobec dzieci, w tym przemocy motywowanej płcią, zwalczania tych zjawisk i reagowania na nie oraz wyeliminowania wczesnych, przymusowych i dziecięcych małżeństw, okaleczania żeńskich narządów płciowych, handlu dziećmi, przemytu, żebractwa, wykorzystywania (seksualnego) i zaniedbania. Zintensyfikowane zostaną również prace mające na celu zapobieganie poważnym naruszeniom praw dzieci dotkniętych konfliktem zbrojnym i eliminowanie takich naruszeń, w tym działania propagujące przestrzeganie międzynarodowego prawa humanitarnego. Plan działania wspiera również kraje partnerskie w budowaniu i **wzmacnianiu przyjaznych dziecku systemów wymiaru sprawiedliwości i ochrony dzieci**, w tym dzieci migrujących, uchodźców i przymusowo przesiedlonych oraz dzieci należących do mniejszości, zwłaszcza romskiej. UE będzie nadal wspierać

¹¹⁴ [Global estimates of child labour \[Globalne szacunki dotyczące pracy dzieci\]](#), Międzynarodowa Organizacja Pracy, 2017 r.

¹¹⁵ [Międzynarodowa Organizacja Pracy](#)

¹¹⁶ [Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024](#), op.cit.

przesiedlanie do UE dzieci i innych osób wymagających szczególnego traktowania, potrzebujących ochrony międzynarodowej. Unia będzie wspierać działania mające na celu rozwiązanie problemu dzieci ulicy, a także inwestować w rozwój wysokiej jakości opieki alternatywnej oraz w proces przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej wysokiej jakości dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej oraz dzieci z niepełnosprawnościami.

UE będzie nadal włączać prawa dziecka do dialogu politycznego z krajami partnerskimi, w szczególności w kontekście negocjacji akcesyjnych oraz procesu stabilizacji i stowarzyszenia. Będzie również promować środki zwalczania przemocy i dyskryminacji, zwłaszcza wobec dzieci wymagających szczególnego traktowania, wspierając między innymi organizacje społeczeństwa obywatelskiego. UE będzie wspierać monitorowanie i gromadzenie zdezagregowanych danych na temat sytuacji dzieci w regionie oraz będzie w dalszym ciągu sporządzać na ten temat sprawozdania w ramach corocznego pakietu „rozszerzenie” obejmującego sprawozdania krajowe.

Aby osiągnąć te cele, UE będzie koordynować wykorzystanie wszystkich dostępnych programów wydatkowania dostępnych w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027, w szczególności Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR), a także Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej III (IPA III) i instrumentu pomocy humanitarnej.

Będzie również promować działania na wielostronnych i regionalnych forach zajmujących się prawami człowieka, kampanie wspierające i podnoszące świadomość, a także działania z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, dzieci i nastolatków, krajowych instytucji praw człowieka, środowiska akademickiego, sektora biznesu i innych odpowiednich zainteresowanych stron.

Główne działania Komisji Europejskiej:

- przeznaczenie na edukację 10 % całkowitego finansowania w ramach ISWMR w Afryce Subsaharyjskiej, Azji i Pacyfiku oraz obu Amerykach i na Karaibach;
- utrzymanie poziomu środków pomocy humanitarnej przeznaczanej na edukację w sytuacjach nadzwyczajnych i przedłużających się kryzysów na poziomie 10 % oraz propagowanie zatwierdzenia deklaracji w sprawie bezpiecznych szkół;
- działanie na rzecz wyeliminowania pracy dzieci w łańcuchach dostaw przedsiębiorstw z UE, w szczególności poprzez inicjatywę ustawodawczą w sprawie zrównoważonego ładu korporacyjnego;
- promowanie i zapewnianie pomocy technicznej w celu wzmocnienia systemów inspekcji pracy, a tym samym monitorowania i egzekwowania przepisów dotyczących pracy dzieci;
- zapewnianie pomocy technicznej w ramach Drużyny Europy administracjom krajów partnerskich za pośrednictwem programów i instrumentów, takich jak SOCIEUX+, instrument pomocy technicznej i wymiany informacji (TAIEX) oraz programy tworzenia partnerstw;
- przygotowanie do 2022 r. planu działania na rzecz młodzieży, promującego wzmocnienie pozycji i uczestnictwo młodzieży i dzieci;
- wyznaczenie w delegaturach UE punktów kontaktowych ds. młodzieży oraz wzmocnienie ich zdolności w zakresie ochrony dzieci.

7. Włączenie perspektywy praw dziecka do wszystkich działań UE

Aby osiągnąć cele określone w strategii, Komisja dopilnuje, by perspektywa praw dziecka była uwzględniana we wszystkich odpowiednich strategiach politycznych, prawodawstwie i programach finansowania¹¹⁷. Działania te będą częścią wysiłków na rzecz stworzenia **kultury przyjaznej dziecku w procesie kształtowania polityki UE**. Wspierać będą je działania zapewniające pracownikom UE szkolenia i budujące potencjał oraz doskonalące koordynację wewnętrzną w drodze powołania zespołu koordynatora Komisji ds. praw dziecka. Opracowana zostanie lista kontrolna dotycząca uwzględniania praw dziecka.

Aby opracować politykę opartą na dowodach, potrzebne są wiarygodne i porównywalne dane. Komisja zwróci się do Agencji Praw Podstawowych (FRA) o dalsze udzielanie państwom członkowskim pomocy technicznej i wsparcia metodologicznego, między innymi w zakresie opracowywania i wdrażania działań w zakresie gromadzenia danych. Kontynuowana będzie również intensywniejsza segregacja danych Eurostatu według kryterium wieku i płci oraz danych generowanych przez inne agencje UE, podobnie jak badania dotyczące konkretnych obszarów tematycznych objętych niniejszą strategią. Będzie to realizowane za pośrednictwem programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” (2021–2027)¹¹⁸.

Strategia pomoże również w uwzględnianiu i koordynowaniu inicjatyw na szczeblu krajowym oraz wśród najważniejszych zainteresowanych stron. Pozwoli to zapewnić lepsze wdrażanie istniejących unijnych i międzynarodowych zobowiązań prawnych. W tym celu do końca 2021 r. Komisja ustanowi **Unijną sieć praw dziecka**. W oparciu o prace istniejącej nieformalnej grupy ekspertów ds. praw dziecka¹¹⁹ sieć wzmocni dialog i wzajemną wymianę wiedzy między UE a państwami członkowskimi na temat praw dziecka. Będzie ona służyć jako wsparcie wdrażania, monitorowania i oceny strategii. W jej skład wejdą przedstawiciele krajowi, a w niektóre z jej działań będą zaangażowane między innymi organizacje międzynarodowe, organizacje pozarządowe, przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych oraz dzieci. Komisja będzie zacieśniać współpracę z władzami regionalnymi i lokalnymi oraz z innymi właściwymi instytucjami, organizacjami regionalnymi i międzynarodowymi, społeczeństwem obywatelskim i rzecznikami praw dziecka.

Strategię tę należy interpretować w powiązaniu z Unijną strategią na rzecz skuteczniejszego stosowania Karty praw podstawowych UE oraz z europejskim planem działania na rzecz demokracji. Stanowi ona uzupełnienie ukierunkowanych wysiłków mających na celu zwiększenie znaczenia praw i wartości UE w obszarach takich¹²⁰ jak ochrona migrujących dzieci, równość i włączenie społeczne, równouprawnienie płci, przeciwdziałanie rasizmowi i pluralizm, prawa wynikające z obywatelstwa UE, prawa ofiar, walka z niegodziwym

¹¹⁷ Zob. załącznik 2.

¹¹⁸ „Horyzont Europa”

¹¹⁹ [Informal expert group rights of the child \[Nieformalna grupa ekspertów ds. praw dziecka\]](#), Komisja Europejska

¹²⁰ [Komunikat „Ochrona migrujących dzieci”](#), COM(2017) 211 final; [komunikat „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025”](#), COM/2020/152 final; [komunikat „Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów”](#), COM/2020/620 final oraz [zalecenie Rady w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów](#) (2021/C 93/01); [komunikat „Unia równości: strategia na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020–2025”](#), COM/2020/698 final, [Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027](#), COM(2020) 758 final, oraz strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami; [komunikat „Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025”](#) COM/2020/565 final, oraz przyszła strategia walki z antysemityzmem, planowana na 2021 r.; [Sprawozdanie na temat obywatelstwa UE z 2020 r. Wzmacnianie pozycji obywateli i ochrona ich praw](#), COM/2020/730 final, [strategia UE w zakresie praw ofiar \(2020–2025\)](#), COM(2020) 258, [strategia UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych](#), COM(2020) 607

traktowaniem dzieci w celach seksualnych, prawa socjalne oraz edukacja i szkolenia włączające¹²¹. Jest również zgodna z priorytetami określonymi w Planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji¹²².

7.1 Wkład funduszy UE w realizację strategii

Finansowanie unijne ma kluczowe znaczenie dla wspierania wdrażania polityki UE w państwach członkowskich. Za pomocą tej strategii Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w możliwie najlepszym wykorzystaniu funduszy UE na potrzeby realizowanych przez nie inicjatyw na rzecz ochrony i przestrzegania praw dziecka. Powinna również zachęcać do sporządzania budżetu przeznaczanego na prawa dziecka i pomagać w rozpoznawaniu możliwości śledzenia sposobu wydatkowania środków z budżetu UE w tym obszarze, tak aby środki były przeznaczane na najpilniejsze potrzeby. Finansowanie praw dziecka powinno być traktowane przez państwa członkowskie priorytetowo w unijnych programach finansowania, zgodnie z potrzebami określonymi na szczeblu krajowym i regionalnym. Na podstawie wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027

Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) wspierają inwestycje w zdolności ludzkie i rozwój infrastruktury, wyposażenie i dostęp do usług w dziedzinie edukacji, zatrudnienia, mieszkalnictwa, opieki społecznej, zdrowotnej i opieki nad dziećmi, a także przejście od usług instytucjonalnych do usług rodzinnych i środowiskowych.

Państwa członkowskie, w których wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dzieci był wyższy niż średnia UE (w latach 2017–2019), będą musiały przeznaczyć na zwalczanie ubóstwa dzieci 5 % EFS+; również pozostałe państwa członkowskie powinny przekazać na ten cel odpowiednie środki. W okresie programowania 2021–2027 państwa członkowskie powinny spełnić szereg warunków podstawowych, które mogą mieć ścisły związek ze środkami na rzecz praw dziecka. Obejmuje to ramy polityczne w dziedzinie ograniczania ubóstwa, integracji Romów oraz zapewniania zgodności z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych i Kartą. Nowy Fundusz Azylu, Migracji i Integracji wzmocni ochronę migrujących dzieci pozbawionych opieki poprzez wyznaczenie i zapewnienie wsparcia finansowego oraz stworzenie zachęt na rzecz ich szczególnego przyjmowania, zakwaterowania i zaspokajania innych szczególnych potrzeb. Stopa współfinansowania wyniesie przy tym do 75 %, a w przypadku projektów realizowanych w ramach działań szczegółowych może zostać zwiększona do 90 %.

Do działań na rzecz zagwarantowania praw dziecka mogą być wykorzystywane inne fundusze i programy UE. Należą do nich: program „Sprawiedliwość”, program „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”, Erasmus+, „Horyzont 2020”, program „Cyfrowa Europa”, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), REACT-EU i InvestEU. Ponadto Instrument Wsparcia Technicznego może zapewniać państwom członkowskim na ich wniosek wsparcie techniczne w opracowywaniu działań w zakresie budowania zdolności.

Zachęca się państwa członkowskie do zapewnienia skoordynowanego podejścia na szczeblu krajowym, makroregionalnym¹²³, regionalnym i lokalnym w programowaniu i wdrażaniu

¹²¹ [Zalecenie Komisji „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”](#) (2013/112/UE); [Europejski filar praw socjalnych](#); [Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych](#), COM(2021) 102 final; wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci, COM(2021) 137; [komunikat w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.](#), COM(2020) 625 final; [Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021-2027](#), COM(2020) 624

¹²² [Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024](#), JOIN(2020) 5 final

funduszy UE, a także do zaangażowania władz lokalnych i regionalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pracujących z dziećmi i na rzecz dzieci, oraz partnerów społecznych i gospodarczych w przygotowywanie, przegląd, wdrażanie i monitorowanie programów dotyczących funduszy UE na lata 2021–2027.

Strategia odnosi się także do nierówności spotęgowanych przez kryzys związany z COVID-19, który w nieproporcjonalny sposób dotknął dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji. W ramach tych prac Komisja będzie zachęcać państwa członkowskie do pełnego wykorzystania możliwości oferowanych przez NextGenerationEU w celu złagodzenia nieproporcjonalnych skutków kryzysu oraz pomoże państwom członkowskim w uwzględnianiu aspektu praw dziecka przy opracowywaniu i wdrażaniu reform za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego.

Aby osiągnąć rzeczywiste postępy w terenie, strategii tej muszą towarzyszyć **zobowiązania i inwestycje na szczeblu krajowym**. Komisja wzywa państwa członkowskie UE do opracowania – jeżeli jeszcze nie są dostępne – solidnych i opartych na dowodach krajowych strategii w zakresie praw dziecka we współpracy z wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym z dziećmi, oraz w synergii z innymi odpowiednimi krajowymi strategiami i planami. Wzywa również państwa członkowskie do ratyfikowania wszystkich protokołów fakultatywnych do Konwencji o prawach dziecka oraz protokołów fakultatywnych do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i do należytego uwzględnienia uwag podsumowujących Komitetu Praw Dziecka¹²⁴ i Komitetu ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami¹²⁵. Komisja zachęca również państwa członkowskie do wspierania wszystkich działań zalecanych w niniejszej strategii odpowiednimi zasobami finansowymi, w tym finansowaniem ze środków UE.

Wnioski

Komisja Europejska jest w pełni zaangażowana w proces wspierania dzieci w rozwijaniu ich potencjału zaangażowanych i odpowiedzialnych obywateli. Aby tak się stało, udział w życiu demokratycznym musi rozpocząć się w dzieciństwie. Wszystkie dzieci mają prawo do wyrażania swoich poglądów w sprawach, które ich dotyczą, a ich opinie powinny być uwzględniane. W celu umożliwienia im aktywnego uczestnictwa musimy również zająć się problemem ubóstwa, nierówności i dyskryminacji, aby przerwać międzypokoleniowy cykl marginalizacji.

O integracyjny charakter niniejszej strategii zadbano już w fazie projektowania; strategia będzie sprzyjała integracji także podczas jej wdrażania. Komisja będzie monitorować realizację strategii na szczeblu unijnym i krajowym oraz składać sprawozdania z postępów na dorocznym Europejskim forum na rzecz praw dziecka. Dzieci będą uczestniczyć w monitorowaniu i ocenie, zwłaszcza za pośrednictwem przyszłej platformy UE na rzecz udziału dzieci. Działania w ramach strategii będą w razie potrzeby dostosowywane.

Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady o poparcie strategii oraz o współpracę w jej realizacji. Komisja wzywa Komitet Regionów i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny do promowania dialogu z władzami lokalnymi i regionalnymi oraz społeczeństwem obywatelskim.

¹²³ [Strategia makroregionalna](#), Komisja Europejska

¹²⁴ [Komitet Praw Dziecka](#), uwagi podsumowujące

¹²⁵ [Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami](#), uwagi podsumowujące

Wszyscy mamy obowiązek słuchać głosu dzieci i działać już teraz. Zgodnie ze słowami jednego z członków Rady Dzieci Eurochild: „*Lepiej skutecznie działać, niż ładnie mówić*”.